

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Startataan yhdessä yksilöinä!

Starttipajaryhmän ryhmäprosessi Nuorten Taidetyöpajalla
Jyväskylässä

Mikko Åman

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön ko. (210 op)

11 / 2014

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Mikko Åman	Sivumäärä 60 ja 4 liitesivua
Työn nimi Startataan yhdessä yksilöinä! – Starttipajaryhmän ryhmäprosessi Nuorten Taidetyöpajalla Jyväskylässä	
Ohjaava(t) opettaja(t) Pekka Kaunismaa	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Nuorten Taidetyöpaja, Tuija Kautto	
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena on avata Starttipajaryhmän ryhmäprosessi ja sitä kautta antaa lisää tietoa ryhmän muodostumisen vaiheista, rooleista, ryhmän suhdejärjestelmistä ja ryhmädynamiikasta ennen kaikkea luonteeltaan juuri tämän kaltaisen ryhmän suhteen. Työn pääasiallisena tavoitteena on antaa Nuorten Taidetyöpajalle mahdollista uutta tietoa työpajojen nuorten käyttäytymisestä, jotta ohjaajat voisivat reagoida nopeammin ryhmissä tapahtuviin ilmiöihin. Työn tavoitteina on myös antaa kehitysideoita Nuorten Taidetyöpajan toimintaan ja toimia refleктоivana koontina Starttipajakson tapahtumista.</p> <p>Opinnäytetyön merkitys ammattialalle on tuoda esille uusi tutkimus tietynlaisen ryhmän ryhmäprosessista, mistä voi olla hyötyä yksittäisille ohjaajille, jotka aloittavat työskentelyn esimerkiksi starttivalmennuksen parissa. Ohjaajat voivat etukäteen tutustua Starttipajan menetelmiin ja ryhmässä tapahtuviin ilmiöihin ja verrata niitä omaan ryhmään. Kuitenkin muistaen, että mikään ryhmä ei ole samanlainen.</p> <p>Opinnäytetyössä tehty tutkimus on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Tutkimuksen menetelminä on käytetty pääasiallisesti osallistuvaa havainnointia ja puolistrukturoituja haastatteluita. Tutkimus tehtiin seuraamalla Nuorten Taidetyöpajan Starttipajaryhmää reilun viiden viikon ajan, jonka aikana tehtiin ryhmän jokaiselle jäsenelle yhteensä kolme haastattelua, joilla haluttiin selvittää opinnäytetyöhön liittyviä kysymyksiä. Opinnäytetyössä kerrotaan ryhmiin, ryhmän muodostumisen vaiheisiin, rooleihin, ryhmän suhdejärjestelmiin ja ryhmädynamiikkaan liittyvää teoriaa. Teorian jälkeen avataan Starttipajaryhmän ryhmäprosessin ja lopuksi pohditaan ryhmäprosessista esiin nousseita suurempia kokonaisuuksia.</p> <p>Opinnäytetyö on tarkoitettu Nuorten Taidetyöpajan hyödynnettäväksi esimerkiksi seuraavia työpajajaksojen suunnittelua varten. Lisäksi kaikki Nuorten Taidetyöpajan ohjaajat voivat mahdollisesti saada opinnäytetyöstä ideoita kehittää omaa toimintaansa. Opinnäytetyö toimii myös työpajajaksosta kertovana työnä Nuorten Taidetyöpajan muille työntekijöille, joille käytännön työpajatyöskentely ei välttämättä ole tuttua.</p> <p>Opinnäytetyön tilaajana on Nuorten Taidetyöpaja, joka on osa Jyväskylän kaupungin työllisyyspalveluja. Nuorten Taidetyöpajan tavoitteena on auttaa nuoria kiinnittymään opintoihin, työelämään tai johonkin muuhun nuoren tarvitsemaan palveluun. Starttipaja, missä tämä opinnäytetyö on tehty, on yksi monista Nuorten Taidetyöpajan työpajoista. Lisää tietoa löytyy osoitteesta: http://www3.jkl.fi/blogit/taidetyopaja/</p>	
Asiasanat kuntouttava työtoiminta, nuoret, ryhmädynamiikka, ryhmäohjaus, ryhmäytyminen, työpajat	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Civic Activities and Youth Work

ABSTRACT

Author Mikko Åman	Number of Pages 60 and 4 attachment pages
Title Startataan yhdessä yksilöinä! – Group process of the Starttipaja group in Nuorten Taidetyöpaja in Jyväskylä	
Supervisor(s) Pekka Kaunismaa	
Subscriber and/or Mentor Nuorten Taidetyöpaja, Tuija Kautto	
Abstract <p>The purpose of this thesis is to open up the group process of the Starttipaja group and by that provide more information on the different phases of group formation, roles, relationships and group dynamics especially on this particular type of group. The main objective of the thesis is to potentially provide Nuorten Taidetyöpaja with new information on youth behaviour, allowing instructors to react faster to changes in groups. Another objective is to provide development ideas to the operation of Nuorten Taidetyöpaja, and to offer a reflective compaction for the occurrences of Starttipaja period.</p> <p>The significance of this thesis to the professional field is to provide fresh research of a certain type of group process, which may benefit instructors which are starting to work on for example starttivalmen- nus. Instructors can familiarize themselves with the procedures of Starttipaja and the effects in the group and compare these with their own group.</p> <p>This thesis is a qualitative research. The research methods used are participating observation and half-structured interviews. Research was done during approximately five weeks, in which group was observed in Nuorten Taidetyöpaja and each member of the group was interviewed three times. This thesis also explains theory of for example group formation, roles, relationships and group dynamics. After that the group process and greater entities that arose from it in this particular group are investi- gated.</p> <p>The thesis is to be utilized for the planning of forthcoming groups of Nuorten Taidetyöpaja, and also or the instructors to reflect and develop their own work in Nuorten Taidetyöpaja. Also other employees of the Taidetyöpaja may benefit from reading this thesis, especially if they have no knowledge of the practices of workshops.</p> <p>The orderer of the thesis, Nuorten Taidetyöpaja, is a part of employment services of the city of Jyväskylä. Its goal is to help youth to find either studies or employment or other services that a young person needs. Starttipaja, where this thesis has been made, is one of various workshops of Nuorten Taidetyöpaja. More information on Taidetyöpaja (in Finnish): http://www3.jkl.fi/blogit/taidetyopaja/</p>	
Keywords group dynamics, group formation, group instruction, rehabilitative work activity, workshops, youth	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 NUORTEN TAIDETYÖPAJA	6
2.1 Starttipaja ja starttivalmennus	8
2.2 Nuotta-valmennus	9
3 RYHMÄ	10
3.1 Ryhmä ja ryhmädynamiikka	10
3.2 Ryhmän muodostumisen vaiheet ja ryhmäprosessi	11
3.3 Roolit	13
3.4 Ryhmän suhdejärjestelmät	15
3.5 Ryhmän vaikutus yksilöön	17
3.6 Ohjaajan vaikutus ryhmään	17
4 TUTKIMUSMENETELMÄ	18
4.1 Aineiston keruu	18
4.2 Aineiston analyysi ja tulkinta	22
4.3 Tutkimuskysymykset	23
5 RYHMÄPROSESSI NUORTEN TAIDETYÖPAJAN STARTTIPAJALLA	23
5.1 Mikä on mun rooli? – Ensimmäinen viikko	24
5.2 Kenen kanssa mä haluan olla? – Toinen viikko ja Nuotta-valmennus	28
5.3 Mitä me saadaan tehdä? – Kolmas viikko	34
5.4 Tehdäänkö yhdessä? – Neljäs viikko	39
5.5 Pidetäänkö bileet? – Viides ja kuudes viikko	42
6 YHTEENVETO	49
6.1 Starttipajaryhmän roolit	50
6.2 Starttipajaryhmän muodostumisen vaiheet	53
6.4 Nuotta-valmennus Starttipajan menetelmänä	55
6.5 Starttipajanuorten tutustuttaminen muiden pajojen nuoriin	56
6.6 Yksilö Starttipajaryhmässä	57
6.7 Starttipajan ryhmäprosessin onnistuminen	57
7 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI	58
LÄHTEET	60
LIITTEET	61
Haastattelurungot (LIITE 1)	61
Sosiogrammit (LIITE 2)	62

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä avataan Starttipajaryhmän ryhmäprosessi pohtien ryhmäytymisen etenemistä ja ryhmän jäsenten rooleja. Analysoidaan yksittäisten nuorten vaikutusta ryhmään kokonaisuutena ja pohditaan hieman ryhmän vaikutusta nuoreen itseensä. Lisäksi tässä opinnäytetyössä pohditaan ohjaajien ja Nuorten Taidetyöpajan menetelmien vaikutuksia ryhmään ja yksilöihin. Opinnäytetyön on tarkoitus antaa lisää tietoa Nuorten Taidetyöpajan Starttipajan ryhmäytymisestä ja ryhmädynamiikasta. Aluksi opinnäytetyössä pohjustetaan aihetta hieman yleisellä teorialla ryhmästä, jonka jälkeen analysoidaan Starttipajaryhmän reilun viiden viikon tapahtumat. Aineistoksi on kerätty muistiinpanoja ryhmän havainnoimisesta ja ryhmän jäsenille tehdyistä haastatteluista. Lopuksi vielä pohditaan tutkimusaineistoa laajemmin ja kokonaisvaltaisemmin ja yritetään löytää siitä asioita, jotka voisivat olla hyödyksi niin Nuorten Taidetyöpajalle yleisesti, kuin yksittäisille työpajojen ohjaajillekin. Tarkoituksena olisi auttaa ymmärtämään juuri tämän kaltaisen ryhmän käyttäytymistä, missä nuoret saattavat olla sulkeutuneita, ja sosiaaliset taidot saattavat olla hyvin marginaalisia. Seuraavan lainauksen voisi ajatella kuvaavan syitä, minkä vuoksi tämä opinnäytetyö on kirjoitettu. Yksikään ryhmä tai yksittäinen ryhmän jäsen ei ole samanlainen.

Erilaiset yksilöt reagoivat ryhmässä toimimiseen eri tavoin, sen ovat kaikki ammattikasvattajat huomanneet. Silti saatamme, käytännön syistä, odottaa yksilöiltä ryhmässä suurin piirtein samanlaista toimintaa. Ryhmän vahvuus perustuu kuitenkin erilaisuuteen. Huonosti toimiva ryhmä suosii samanlaisuutta, eikä tuota uutta. (Raina & Haapaniemi 2005, 107.)

Idea tämän opinnäytetyön tekemiseen syntyi palaverissa Nuorten Taidetyöpajan koordinaattorin Tuija Kauton kanssa. Ideointi johti Nuorten Taidetyöpajan tilaamaan tämän opinnäytetyön, sillä Nuorten Taidetyöpajaa kiinnosti kaikenlainen uusi tieto työpajojen ryhmistä, josta voisi olla hyötyä ohjaajille ymmärtää nuorten käyttäytymistä ja parantaa näin ollen heidän valmiuksiaan ryhmien ohjaamiseen. Nuorten Taidetyöpajalla oli alkamassa juuri uusi Starttipajakso ja oman starttipajaohjaajataustani vuoksi kyseisen ryhmän kanssa työskenteleminen kiinnosti kovasti. Samaan aikaan olin vielä työsuhteessa Nuorisokeskus Marttisessa ja Nuorten Taidetyöpajan Starttipaja oli toisella viikolla tulossa Marttiseen Nuotta-valmennukseen. Tästä syntyi idea

tutkia Starttipajaryhmän ryhmäytymistä ensimmäisten viikkojen ajan ja ottaa selvää myös Nuotta-valmennuksen vaikutuksista ryhmäytymiseen. Ryhmää seurattiin hie-
man yli viisi viikkoa.

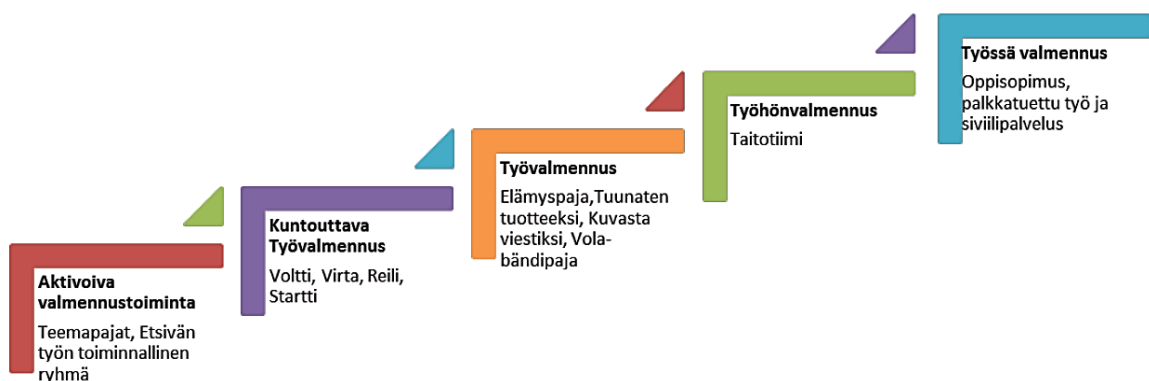
Starttipaja – yhdeksän nuorta, kaksi kuukautta ja kaksi ohjaajaa. Tehdään asioita ryhmässä ja käydään yksilökeskusteluita. Leikitään, pelaillaan, kirjoitetaan, seikkail-
laan, valokuvataan, ilmaistaan itseä, tehdään käsitöitä, jutellaan niitä näitä tai ihan
vaan ollaan. Nämä asiat saattavat muuttaa nuoren elämän täysin Starttipajakson
aikana Nuorten Taidetyöpajalla, mutta miten nämä asiat vaikuttavat nuoreen, miten
nuori itse vaikuttaa Starttipajaryhmään ja mikä taasen on muiden ryhmän jäsenten
vaikutus häneen itseensä. Mitä nuoret saavat itsellensä Nuotta-valmennuksesta ja
mitä Nuotta-valmennus antaa koko ryhmälle?

2 NUORTEN TAIDETYÖPAJA

Nuorten Taidetyöpaja on jyvaskyläläinen, kaupungin vakinaistama työpaja, jonka
toiminnassa hyödynnetään paljon hankerahoituksia. Nuorten Taidetyöpajan suurin
rahoittaja on tällä hetkellä Jyväskylän kaupunki, mutta iso osa rahoituksesta tulee
myös opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Muita Nuorten Taidetyöpajan rahoittajia ovat
olleet muun muassa Euroopan sosiaalirahasto, Keski-Suomen liitto, Suomen itsenäi-
syyden juhlarahasto ja Suomen lasten ja nuorten säätiö. Lisäksi pieni osuus rahoit-
uksesta tulee työpajan omalla varainhankinnalla. (Kautto & Lehtipää 2014, 53.)

Nuorten Taidetyöpajan pääasiallinen tavoite on ”tukea nuoren työ- ja toimintakykyä
mielekkään tekemisen ja siihen liittyvän valmennuksen avulla. Tavoitteena on vahvis-
taa nuorta työelämään, opintoihin tai johonkin palveluun kiinnittymiseksi.” Näin ollen
tavoitteet ovat hyvin samanlaiset kuin muillakin työpajoilla. Nuorten taidetyöpajan
valmennuksessa käytetään paljon luovia menetelmiä, mutta myös elämyspedago-
giikka on suuressa osassa. (Kautto ym. 2014, 11.) Nuorten taidetyöpajan toiminta on
niin ennaltaehkäisevää kuin kuntouttavaa ja korjaavaakin (Kautto ym. 2014, 19).

Nuorten Taidetyöpaja tarjoaa työpajajaksoja erilaisilla teemoilla, painotuksilla ja sisällöillä, joiden avulla voidaan huomioida nuorten erilaiset lähtökohdat, tavoitteet ja kiinnostuksen kohteet. Tällöin pystytään vastaamaan nuorten erilaisiin ohjaus-, valmennus- ja palvelutarpeisiin. Nuorten Taidetyöpaja järjestää aktivoivaa valmennusta, kuntouttavaa työvalmennusta, työvalmennusta, työhönvalmennusta ja työssä valmennusta. Nämä eri valmennusmuodot menevät portaittain matalatasoisimmasta yhä vaativampaan valmennukseen, aktivoiva valmennus alimmalla portaalla ja työssä valmennus korkeimmalla portaalla (ks. Kuva 1). Startti kuuluu näistä kuntouttavan työvalmennuksen alle. (Kautto ym. 2014, 28-30.)

Kuva 1 (Kautto ym. 2014, 31.)

Nuorten Taidetyöpaja ja Jyväskylän etsivä nuorisotyö toimivat saman katon alla. Etsivän nuorisotyön kautta tuleekin osa asiakkaista kuntouttavaan työvalmennukseen pohjautuen nuorisolakiin (27.1.2006/72), jonka mukaan etsivän nuorisotyön tehtävänä on auttaa nuori tarvittavien palveluiden piiriin.

Nuorten Taidetyöpajan palvelukokonaisuuteen kuuluu monia samoja palveluita kuin Helsingin Diakonissalaitoksen (HDL) Vamoksen palvelukokonaisuuteen, joka muodostuu muun muassa etsivästä nuorisotyöstä, starttivalmennuksesta ja kuntouttavasta työtoiminnasta (Vamos 2014). HDL julkaisi vuoden 2014 alussa raportin Vamosnuorten hyvinvointikokemuksista ja tulevaisuuden odotuksista (ks. Alanen & Kainulainen & Saari 2014). Raportissa selvitetään palveluiden vaikutusta nuorten kehittymiseen sosiaalisen vahvistumisen aspektissa (ks. Lundbom & Herranen 2011). Tämän vuoksi en tässä opinnäytetyössä halua keskittyä nuorten sosiaaliseen vahvistu-

miseen vaan yksilöiden toimimiseen ja käytöksen muutokseen lähinnä ryhmätoiminnan kannalta.

Tuija Hämäläinen ja Susanna Palo (2014, 24) määrittelevät työpajapedagogiikan seuraavasti:

- joustavissa oppimisympäristöissä tapahtuvaa
- yksilön edellytysten mukaista
- tekemällä oppimista korostavaa
- yhteisöllistä ja suunnitelmallista valmennusta

Työpajojen lähtökohtana on siis joustavuus, jolla tavoitellaan yksilön edellytyksiä. Tekemällä oppimista korostetaan työpajapedagogiikassa paljon, mikä näkyy myös Nuorten Taidetyöpajan työpajoilla.

Nuorten kannalta työpajojen käytännön tavoitteena on nuorten voimaantuminen ja nuorten pääseminen kohti jatkopolkuja. Voimaantumisella pyritään nuoren sosiaaliin vahvistumiseen eli elämönhallinnallisten taitojen kehittymiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen. Jatkopolut katsotaan nuoren tilanteen mukaan, mutta tavoitteena on opinto- tai työpaikan löytyminen mahdollisesti monien välivaiheiden, esim. työpajojen tarjoamien erinäisten valmennuksien kautta. (Hämäläinen ym. 2014, 44-58.)

2.1 Starttipaja ja starttivalmennus

Jyväskylän Nuorten Taidetyöpajan Starttipaja on yksi kaupungin järjestämä starttivalmennuksen vaihtoehto. Starttipaja on kaksikuukautinen työpaja, jonka tarkoituksena on löytää hieman suuntaa nuoren elämälle. Starttipajan menetelmät ovat hyvin moninaisia liittyen yksilö- ja ryhmävalmennukseen. Starttipajalla käytettäviä menetelmiä ovat muun muassa taide- ja elämyspedagogiikka, erilaiset ryhmäyttämisen menetelmät ja yksilöä kehittävät harjoitteet.

Starttipajaa, jota havainnoin, ohjasi kaksi ohjaajaa, joista molemmat toimivat niin työnohjaajina kuin yksilövalmentajinakin. Kyseinen Starttipajaryhmä oli yksi vuoden 2014 aikana toteutetuista Starttipajakajoista. Starttipajaryhmään on otettu yhteensä

10 nuorta, joista yksi jätti pajajakson kesken terveydellisten syiden vuoksi. Lisäksi Starttipajalla oli mukana työhönvalmennuksen alle kuuluvan Taitotiimin nuori, joka toimi avustavana ohjaajana ryhmän nuorten ja ohjaajien välimaastossa. Starttipajan nuoret olivat tutkimushetkellä 17-27 –vuotiaita ja heistä kuusi on miehiä ja kolme naisia.

Starttipaja ymmärretään starttivalmennusta toteuttavana työpajana. Starttivalmennuksella tarkoitetaan matalimman tason työpajapalvelua, jossa 16-29 –vuotiaiden nuorten työ- ja toimintakyvyn selvittäminen ja arjenhallinnallinen tuki ovat pääasialliset tavoitteet. Olennaisimmat työmenetelmät ovat yksilö- ja ryhmävalmennus. Starttivalmennuksessa nuori tekee sopimuksen valmennuksesta, kuten missä tahansa muussakin valmennuksessa. Nuoren on tarkoitus kuntoutua starttivalmennuksesta muihin toimintoihin ja mahdollisesti, mutta ei oletettavasti suoraan koulutukseen ja/tai työelämään. (Hilpinen & Huumonen & Kivirinta & Välimaa 2012, 9.)

2.2 Nuotta-valmennus

Nuotta-valmennus on yksi Nuorten Taidetyöpajan hyödyntämä työmenetelmä. Nuotta-valmennus on Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) tukemaa 13-28 –vuotiaille nuorille suunnattua sosiaalista nuorisotyötä, jonka tarkoituksena on vahvistaa nuorten arjenhallintataitoja ja tukea nuorten kiinnittymistä koulutus- ja työmarkkinoille. Nuotta-valmennus on osa OKM:n sosiaalisen vahvistamisen palvelukokonaisuutta yhdessä työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön kanssa. Näin ollen Nuotta-valmennuksen tavoitteet ovat hyvin samankaltaiset kuin työpajatoiminnassakin. Nuotta-valmennusta on järjestetty yhdeksässä Suomen nuorisokeskuksessa vuodesta 2010 lähtien. Nuotta-valmennus on asiakaslähtöistä ja kokonaisvaltaista nuoren tukemista, jossa hyödynnetään eri nuorisokeskusten erityisosaamista toiminnallisuuden, elämyspedagogiikan, käsitöiden, ryhmä- ja yksilöharjoitteiden ja keskusteluiden muodossa. (Pietikäinen 2012, 6-8; Vuorenmaa 2012, 5.)

3 RYHMÄ

Jotta voisimme ymmärtää Starttipajaryhmän eri vaiheiden tapahtumia, avaan hieman ryhmiin liittyviä peruskäsitteitä. Tässä luvussa käyn läpi perusteoriaa ryhmistä, ryhmädynamiikasta, ryhmän muodostumisesta ja näihin asioihin vaikuttavista tekijöistä kuten valtasuhteista ja rooleista. Lisäksi avaan teoreettisesta näkökulmasta ryhmän vaikutuksia yksilöön ja ohjauksen merkitystä ryhmän toimintaan. Seuraavat aihealueet, joiden teoriaa tulen avaamaan olen valinnut sen vuoksi, että ne ovat suuresti yhteydessä tutkimuksessani esiin tulleisiin asioihin. Ryhmä, ryhmän dynaamisuus, roolit, ryhmän muodostumisen vaiheet ja yksilön, ryhmän ja ohjauksen vaikutukset toisiinsa ovat tehneet kyseisestä Starttipajaryhmästä juuri sellaisen kuin siitä muodostui kuluneiden viikkojen aikana.

3.1 Ryhmä ja ryhmädynamiikka

Mikä on ryhmä? Missä vaiheessa ryhmää voidaan kutsua nimellä ryhmä? Mitkä asiat vaikuttavat ryhmän dynamiikkaan? Näitä asioita ovat miettineet monet ryhmien kanssa tekemisissä olleet kasvattajat ja tutkijat kautta aikojen, sillä ihminen on jatkuvasti syntymästään lähtien tekemisissä erinäisten ryhmien kanssa. Ryhmään liittyy monia eri käsitteitä kuten sen koko, tarkoitus, rajat, säännöt, vuorovaikutus, työnjako, roolit ja johtajuus. Jotta ryhmä voisi muodostua, täytyy ryhmän jäsenten välillä olla jonkinlaista vuorovaikutusta, suunnilleen yhteinen tavoite ja ymmärrys muista ryhmän jäsenistä. (Kauppila 2006, 85; Kopakkala 2005, 36; Niemistö 2002, 16; Pennington 2005, 8-9.)

Tässä opinnäytetyössä käsittelen ennen kaikkea pienryhmän ryhmäytymistä. Marwin E. Shaw (1981, 4-8) pohti pienryhmän määritelmää eri teoreetikkojen määritelmien pohjalta ja tuli siihen tulokseen, että puhuttaessa pienryhmien (maksimissaan 20 henkilöä) ryhmädynamiikasta, kannattaa ryhmä määritellä kahden tai useamman henkilön joukoksi, jotka ovat vuorovaikutuksissa toisiinsa sellaisella tavalla, että jokainen yksittäinen henkilö vaikuttaa muihin ja muut henkilöt vaikuttavat häneen it-

seensä. Pennington (2005, 8-9) on ottanut huomioon kuitenkin mahdollisen nykyteknologian ja määrittelee, että ryhmä voi muodostua myös ollessaan yhteydessä pelkästään esimerkiksi elektronisten välineiden kautta, kunhan ryhmän jäsenillä on kuitenkin merkityksellinen vuorovaikutus, yhteinen tavoite ja tietous muista ryhmän jäsenistä. Pienryhmän kooksi Pennington (2005, 9) määrittelee kahdesta 30:een henkilöä, vaikkakin yläraja on vaikeasti määriteltävissä. Pienryhmän määritelmä näyttäisi vaihtelevan kovasti (vrt. Kauppila 2006, 86; Niemistö 2002, 57), mutta koska tässä opinnäytetyössä tutkittavan ryhmän koko on yhdeksän jäsentä, voinen käsitellä sitä pienryhmänä.

Ryhmällä on aina jonkinlainen dynamiikka. Ryhmädynamiikalla tarkoitetaan ryhmän jäsenten välillä olevia voimia ja tunteita. Ryhmädynamiikkaan vaikuttavat ryhmän jäsenten välinen vuorovaikutus ja suhteet. Ryhmädynamiikka näkyy ryhmän henkilöiden välisen vuorovaikutuksen luonteena ja ryhmän toimivuutena. Huonosti toimivalla ryhmällä on siis huono ryhmädynamiikka. Ryhmän henkilöiden väliseen vuorovaikutukseen vaikuttavat henkilöiden roolit, valtasuhteet, normit, tunteet ja tapa kommunikoida. (Kauppila 2006, 92-93; Kopakkala 2005,37; Niemistö 2002, 17-20.)

3.2 Ryhmän muodostumisen vaiheet ja ryhmäprosessi

Ryhmäprosessilla tarkoitetaan ryhmän kokonaisvaltaista muodostumista, muuttumista, jatkuvaa tapahtumista ja mahdollista kehittymistä. Ryhmäprosessin yksi olennaisia osia on ryhmän muodostuminen ja sen vaiheiden ymmärtäminen. (Niemistö 2002, 20-22.)

Bruce Tuckmanin (1977) ryhmän muodostumisen teoriaa on käytetty jo pitkään pohjana ymmärtääksemme ryhmän muodostumisen vaiheita. Hän on luonut yhteenvedon ryhmän muodostumisen vaiheista tutkimalla ja yhdistelemällä eri teorioita ryhmänmuodostumisen kehitysvaiheista (Niemistö 2002, 160). Tuckman jakaa muodostumisen vaiheet seuraavasti:

1. *Muodostusvaihe* (forming)
2. *Kuohuntavaihe* (storming)
3. *Normien muodostumisvaihe/ sopimisvaihe* (norming)
4. *Hyvin toimiva ryhmä/ suoritusvaihe* (performing)
5. *Lopetusvaihe* (adjourning)

Alun perin Tuckman (1965/1966) ei huomioinut lopetusvaihetta ollenkaan, mutta lisäsi sen myöhemmin. Tuckmanin lisäksi esimerkiksi S. K. Winter (1976) on jakanut ryhmän muodostumisen vaiheet samankaltaisesti, mutta yhdistäen storming ja norming vaiheet yhdeksi vaiheeksi (Shaw 1981, 102-103). (Kauppila 2006, 97-99; Koppala 2005, 48-51; Niemistö 2002, 160-162; Pennington 2005, 72-74.)

Muodostusvaihe on ryhmän muodostumisen ensimmäinen vaihe, jolloin ryhmän jäsenet tapaavat toisensa. Muodostusvaiheessa ryhmän jäsenet tarkkailevat toisiaan ja etsivät hyväksyttävää käyttäytymistä ryhmässä. Kukaan ei halua ärsyttää toisiaan, sillä jokainen haluaa saada oman paikkansa ryhmässä. Tässä vaiheessa ongelmat ratkaistaan yksilösuoritusten yhdistämisen kautta ja ryhmän jäsenet ovat riippuvaisia ohjaajastaan. Ohjaajan oikeanlainen toiminta edesauttaa ryhmän siirtymistä seuraavaan vaiheeseen. Ensimmäisestä vaiheesta voidaan päästä eteenpäin kun ryhmä on löytänyt rakenteen ja perussäännöt ja kun asetettu tehtävä ja tavoitteet ovat selvillä.

Kuohuntavaihe on ryhmän muodostumisen toinen vaihe, jossa yleensä syntyy konflikteja ja erimielisyyksiä ryhmän jäsenten kesken. Kuohuntavaiheessa on yleistä myös ohjaajan vastustaminen ja omien vahvojen mielipiteiden esittäminen. Jäsenillä esiintyy erilaisuutta ja erilaisia mielipiteitä, jotka saattavat aiheuttaa tyytymättömyyttä tai pettymystä ja johtaa ryhmähengen katoamiseen. Tällöin ryhmä saattaa jakaantua pienempiin sirpaleryhmiin. Kuohuntavaiheessa joudutaan usein määrittelemään uudestaan tavoitteita ja toimintanormeja tai ratkomaan valtaongelmia, jolloin myös keskeiset roolit syntyvät.

Sopimisvaiheessa eli ryhmän muodostumisen kolmannessa vaiheessa ryhmän tiivistyminen ja ryhmähengen muotoutuminen ovat olennaisessa osassa. Ryhmän jäsenet alkavat hyväksymään toisensa sellaisina kuin ovat ja yhteistyö onnistuu paremmin. Avoimuus kasvaa, mutta se voi olla myös näennäistä tai yhteistoimintaa voidaan kaunistella. Sopimisvaiheessa ryhmälle syntyy säännöt ja normit ja jokainen jäsen on

löytänyt oman paikkansa ja roolinsa. Tässä vaiheessa ryhmän jäsenet yrittävät välttää konflikteja ja mahdollisesti suojautua vaarallisilta sosiaalisilta tilanteilta.

Hyvin toimivan ryhmän vaiheessa eli ryhmän muodostumisen neljännessä vaiheessa ryhmä on kokonainen ja sen jäsenten välinen vuorovaikutus toimii. Ryhmä toimii tavoitteellisesti ja yhteisvastuullisesti ja ihmissuhdeongelmista tai työnjakoon liittyvistä kysymyksistä ei tarvitse enää huolehtia. Kuitenkin ryhmän jäsenten roolit ovat joustavia ja työskentely tapahtuu joko yksin, pienemmissä alaryhmissä tai yhdessä koko ryhmän kanssa. Hyvin toimivan ryhmän vaiheeseen päässyt ryhmä on kiinteä, mikä estää yleensä uusien jäsenten liittymisen ryhmään.

Lopetusvaihe eli ryhmän muodostumisen viides ja viimeinen vaihe tarkoittaa ryhmätyöskentelyn loppumista. Tässä vaiheessa ryhmä on päässyt tavoitteeseensa tai on saanut tehtävänsä päätökseen ja ryhmä hajoaa. Ryhmä on muotoutunut tiiviiksi, jonka vuoksi niin sanotut epäviralliset kokoontumiset ovat todennäköisiä. Lopetusvaiheessa tunteet ovat monesti vahvasti pinnalla. (Kauppila 2006, 97-99; Kopakkala 2005, 48-51; Niemistö 2002, 160-162; Pennington 2005, 72-74.)

Tämä Tuckmanin viisivaiheinen ryhmän muodostumisen teoria on yksi monista ryhmän muodostumisen teorioista, mutta kuten Kopakkalakin (2005, 51) sanoo, on se uskottava, helposti ymmärrettävä ja muistettava, jonka vuoksi siitä on tullut ryhmän kehittymisen arvioinnin perusta. Tämän vuoksi otin Tuckmanin teorian myös tämän opinnäytetyön pohjaksi, minkä avulla tulen pohtimaan Starttipajaryhmän ryhmäytymistä. Ryhmän muodostumisen vaiheita pohtiessa on kuitenkin hyvä muistaa se, että ryhmäytyminen ei aina etene suoraviivaisesta vaiheesta toiseen, vaan eri vaiheisiin liittyviä ilmiöitä saattaa olla havaittavissa samanaikaisesti ja etenemisessä saattaa olla myös paluuta taaksepäin (Kopakkala 2005, 59).

3.3 Roolit

Ihmisellä on olemassa erilaisia rooleja erilaisissa tilanteissa. Jotkut tilanteet vaativat paljon sosiaalisuutta tai esiintymistä, kun taas toisissa tilanteissa joudumme olemaan varovaisia tai hiljaisia ja seuraamaan vierestä. Joissakin tilanteissa on hyvä ottaa ti-

lanne haltuun ja saada muut kuuntelemaan ohjeita, kun taas joissakin tilanteissa on hyvä olla se joka kuuntelee ja ottaa vastaan ohjeita. Jotkut meistä pystyvät helposti-kin lukemaan tilannetta ja vaihtamaan roolia tilanteen vaatimalla tavalla, kun taas toiset meistä pitäytyvät helposti aina samassa roolissa, joka tuntuu turvalliselta ja hyvältä eikä toiseen rooliin meneminen ole mahdollista. Kaikilla meillä on erilaisia rooleja eri tilanteissa ja eri elämänvaiheissa. Jotkut niistä on helppo huomata ja käsitellä ja jotkut niistä tulevat alitajunnasta emmekä itse edes huomaa niitä.

Kopakkala (2005, 100-101) jakaa roolit kolmeen eri ryhmään: *kollektiiviset, sosiaaliset ja persoonalliset roolit*. *Kollektiivisella roolilla* Kopakkala tarkoittaa ihmisestä ulospäin välittömästi havaittavaa roolia, minkä määrittelee mm. sukupuoli, koko, ikä, rotu ja yleinen ulkoinen olemus. *Sosiaalisella roolilla* hän tarkoittaa ihmisten tekemää sopimusta omasta roolistaan esim. ammattinimikkeet tai asema työpaikalla. Nämä sosiaaliset roolit ovat tarvittaessa myös nopeasti muutettavissa. *Persoonallinen rooli* taas on henkilökohtaisempi, ihmiselle muotoutuva rooli, joka ei ole pelkän sopimuksen tulos, eikä siihen välttämättä itse pysty vaikuttamaan. (mt. 100-101.)

J. L. Moreno (1977) tarkastelee roolia yksilön kannalta. Hänen mukaansa rooli on aina yksilön omaksuma toimintatapa tietyssä tilanteessa, johon liittyy muita ihmisiä, eläimiä tai esineitä. Moreno jakaa roolit neljään eri roolityyppiin: keholliset eli *psykosomaattiset roolit*, *psykologiset roolit*, *sosiaaliset roolit* ja henkiset/kosmiset eli *transsendenttiset roolit*. *Psykosomaattiset roolit* liittyvät ruumiin toimintoihin ja niiden kehittyminen alkaa jo vauvaiässä. *Sosiaaliset roolit* ovat sosiaalisissa tilanteissa tai tehtävissä tarvittavia rooleja, joiden aktivoitumiseen ei välttämättä tarvita vuorovaikutussuhdetta, vaan suoritettava tehtävä yksin jo virittää tehtävän mukaisen roolin. *Psykologiset roolit* ovat sävyiltään persoonallisia ja ne toimivat sosiaalisten roolien värittäjinä, eli sosiaaliseen rooliin voidaan tuoda lisäksi jotain henkilökohtaista. *Transsendenttiset roolit* tarkoittavat muihin rooleihin, psykosomaattisiin, psykologisiin ja sosiaalisiin rooleihin liittyvää eettistä tai henkistä merkitystä, joka kehittyy viimeisenä, yleensä vasta aikuisena. (Kopakkala 2005, 101-106; Niemistö 2002, 89-92.)

3.4 Ryhmän suhdejärjestelmät

Ryhmän suhdejärjestelmillä tarkoitan ryhmän dynamiikkaan liittyviä henkilöiden välistä vuorovaikutussuhteita, joita ovat muun muassa *kommunikaatiosuhteet*, *valtasuhteet*, *tunnesuhteet* ja *normisuhteet*. Ryhmässä eri jäsenten välillä on erinäisiä suhteita, jotka vaikuttavat siihen kuinka ryhmän jäsenet reagoivat toisiinsa ja tulevat toistensa kanssa toimeen. Suhdejärjestelmistä puhuttaessa erotetaan toisistaan virallinen ja epävirallinen suhdejärjestelmä. Virallinen suhdejärjestelmä tarkoittaa henkilöille määriteltyjä asemia esim. työpaikkahierarkia ja epävirallinen taas ryhmädynamiikasta syntyviä asemia. (Niemistö 2002, 114-115.) Tässä aluvuossa keskityn lähinnä epäviralliseen suhdejärjestelmään, koska virallisessa mielessä Starttipajaryhmän kaikki jäsenet ovat samanarvoisia.

Kommunikaatiosuhteilla tarkoitetaan sitä, kuinka ryhmä hoitaa ryhmän jäsenten välisen yhteydenpidon. Kommunikaatiolla on olemassa erilaisia muotoja, joista ääripäät ovat verkkomainen, kaikki kommunikoivat kaikkien kanssa, ja autoritäärisempi, kaikki kommunikoivat toisilleen jonkun muun kautta tai yksi henkilö pitää huolen muiden henkilöiden välisestä kommunikaatiosta. Ryhmän kommunikaation muoto vaikuttaa ryhmän dynamiikkaan. Kommunikaatiosuhteisiin vaikuttaa ryhmän aineellinen ympäristö eli se, minkälaisessa tilassa ja miten järjestäytyneenä ryhmä toimii. (Niemistö 2002, 117-118.)

Valtasuhteilla tarkoitetaan sitä, kuinka ryhmän jäsenet vaikuttavat tai yrittävät vaikuttaa muihin jäseniin. Myös ryhmän jäsenen riippuvuus toisesta jäsenestä on valtasuhde. Ryhmän roolit liittyvät valtasuhteisiin niin, että eri rooleihin kasaantuu eri suhteessa valtaa, minkä vuoksi roolit ovat tärkeydeltään eritasoisia. Tämä luo eriarvoisuutta myös ryhmän jäsenten kannalta, joka ei tarkoita kuitenkaan eriarvoisuutta ihmisarvolta. Ryhmän jäsen voi saavuttaa ryhmässä merkittävän arvon, statuksen. Mitä korkeampi status ryhmän jäsenellä on, sitä tärkeämpi jäsen on muulle ryhmällä, minkä vuoksi ryhmä antaa enemmän valtaa jäsenelle. Korkean statuksen saaminen voi perustua mihin tahansa puoleen jäsenessä, riippuen siitä, mitä ryhmässä kullakin hetkellä arvostetaan, esim. asemaa tai osaamista. Valtaa voi saavuttaa myös ottamalla etäisemmän ja hiljaisemmän roolin ryhmässä, joka pakottaa muun ryhmän huomioimaan syrjässä olevaa jäsentä. Valtasuhteet näkyvät esimerkiksi siitä, ketä

ryhmässä huomioidaan ja kuunnellaan eniten, jolloin jäsenellä on enemmän valtaa, kun taas ne, joilla on vähemmän valtaa, jätetään helpommin huomioimatta. Valtasuhteita voidaan selvittää kysymällä ryhmän jäseniltä kenellä on eniten vaikutusta häneen itseensä tai ketä ryhmän jäsen itse arvostaa eniten? Epäviralliset valtasuhteet saattavat vaihtua nopeasti kun taas viralliset valtasuhteet ovat suhteellisen pysyviä. (Niemistö 2002, 119-122.)

Tunnesuhteilla tarkoitetaan ihmisten välisiä tunteita, joita toiset ryhmän jäsenet herättävät. Tällaiset tunteet voivat olla esimerkiksi hyväksyntää, torjuntaa, kiintymystä tai vastenmielisyyttä. Näitä tunteita herää kun henkilöt ovat toistuvassa kanssakäymisessä toistensa kanssa, tosin jo ensimmäisellä tapaamisellakin saattaa herätä vahvoja tunteita. Oma sisäinen tila, kuten myös toisen henkilön käyttäytyminen vaikuttavat tunteiden kokemiseen. Näiden tunteiden taustalla on usein niin kutsuttu tunnesiirto-ilmiö/transferenssi, jolla tarkoitetaan tunteiden heräämistä sellaisen henkilön kohdalla, joka muistuttaa aikaisemmin tavattua, mahdollisesti tärkeää, henkilöä. Valta-rooleilla on suuri merkitys etenkin uhmaa tai pelkoa merkitsevien tunteiden syntymiseen. Niemistö (2002, 124) sanoo, että ”tunnesuhteet kertovat suhteellisen pysyvästä ryhmän sisäisestä rakenteesta. Ihmiset mielellään liittyvät niihin, joilta saavat hyväksyntää ja välttävät niitä, jotka torjuvat heitä, tai joista he eivät pidä. Tunnesuhteilla on merkitystä jäsenten yhteistoiminnalle ja ilmapiirille. Jäsenten keskinäiset myönteiset asenteet parantavat yhteistoimintaa ja lisäävät keskinäistä vetovoimaa eli ryhmän kiinteyttä.” (Niemistö 2002, 123-126.)

Normisuhteilla tarkoitetaan ryhmän jäsenistä lähteviä sääntöjä tai normeja ja tapoja. Normisuhteet ja valtasuhteet saattavat joskus sekoittua, sillä ne ovat yleensä osittain päällekkäisiä. Tämä johtuu siitä, että usein ne henkilöt, joilla on valtaa, synnyttävät myös sääntöjä. Näistä normeista on hyötyä sen vuoksi, että ryhmässä olevat tiedostetut ja tiedostamattomat säännöt johtavat ryhmän yhdenmukaisella tavalla toimimiseen. Näiden sääntöjen noudattamisesta tai noudattamatta jättämisestä seuraa ryhmän määrittelemiä palkkioita tai rangaistuksia. Ryhmässä voidaan siis seurata sitä, kuka tai ketkä näitä sääntöjä noudattavat ja ketkä rikkovat. Lisäksi mikä näiden henkilöiden suhde on niihin ryhmän jäseniin, joista nämä normit ovat syntyneet. (Niemistö 2002, 126-128.)

3.5 Ryhmän vaikutus yksilöön

Kuten edellisistä alaluvuista voidaan huomata, on ryhmällä monia vaikutuksia ryhmän jäseniin. Roolien syntyminen ja ryhmän erinäiset suhdejärjestelmät ovat yksilöistä lähteviä tapahtumia. Kaikki lähtee liikkeelle jo ryhmän jäseneksi tulemisesta. Yksilö joutuu sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja riippuen siitä, tuleeko yksilöstä ryhmän jäsen vai ei ja kuinka yksilö otetaan mukaan ryhmään, johtaa se mahdolliseen sosiaaliseen vahvistumiseen. Pienryhmässä työskentelyyn sisältyy lähes aina jonkinlaista vertaistukea, sillä henkilöt ovat etenkin tämän kaltaisessa Starttipajaryhmässä hyvin samanlaisessa tilanteessa ja tavoitteet nuorilla ovat samankaltaiset. Kokemuksia jaetaan nuorten kesken ja niitä kuunnellaan vertaillen omiin elämänkokemuksiin.

Irja Mikkonen (2011) pohtii artikkelissaan vertaistuen merkityksiä sosiaaliseen vahvistumiseen. Mikkonen kirjoittaa muun muassa yhteisösuhteiden merkityksestä myönteisen identiteetin rakentumiseen. Syrjäytyneet tai syrjäytymisuhan alla olevat nuoret tarvitsevat yhteisöjä, sillä niillä on suuri merkitys esimerkiksi nuorten jaksamiseen. Yhteisöön kuulumisen kautta syrjäytymisen aiheuttamat haitat pienenevät. Yhteisön muut jäsenet, joilta nuori saa hyväksyntää ja tukea edesauttavat esimerkiksi uskon palautumista omaan itseensä, itseluottamuksen lisääntymistä – sosiaalista vahvistumista. (Mikkonen 2011, 205-206.)

3.6 Ohjaajan vaikutus ryhmään

Ohjaaja tai ohjaajat voivat vaikuttaa ryhmän toimintaan hyvin monin tavoin. Kopakkala (2005, 88) sanoo ohjaajalla olevan suuri merkitys siihen, kuinka ryhmän muodostuminen etenee ja tuleeko ryhmä koskaan pääsemään hyvin toimivan ryhmän vaiheeseen. Kopakkala (2005, 89) kertoo ohjaajan mahdollisista tavoista vaikuttaa ryhmään ja toteaa, että ohjaajalla on tärkeä rooli vastata olennaisista tehtävistä, jotta ryhmä voi toimia. Ohjaajan vastuulla on muun muassa *päätösten tekeminen, suunnan näyttäminen ja visioiden luominen*. Näiden avulla ryhmä toimii yhteisen tavoitteen eteen eikä hajoa. Ohjaajan tulee tehdä *sisäistä organisointia*, jotta ryhmän jäsenet tietävät kenen tulee tehdä mitäkin, lähinnä sen mukaan missä ovat hyviä. Ohjaajan täytyy antaa myös *palautetta*, jotta ryhmä menee oikeaan suuntaan ja työnjako

on ryhmän jäsenille selvä. *Resurssien hankkiminen* on yksi ohjaajan tehtävistä ja on välttämätöntä ryhmän olemassaololle. Myös *riittävän tiedon välittäminen* johtaa ryhmän tavoitteelliseen toimintaan. (Kopakkala 2005, 88-89.)

Ohjaajalla on yleensä aina valtaa. Tämä voi johtaa myös vallan väärinkäyttöön, mitä ohjaajan ei tule tehdä. Vallan väärinkäyttöä on muun muassa ryhmän manipuloiminen, omien tarpeiden tyydyttäminen ryhmän kustannuksella, tärkeyden osoittaminen toisia mitätöimällä tai ryhmän jäsenten tehtävän suorittamisen estäminen. (Niemistö 2002, 120.)

Ohjaaja voi, ja yleensä myös toimii ryhmän johtajana, mutta kyseessä olevan Starttipajaryhmän ohjaajien ohjauksen luonne on ennemminkin mahdollistavaa kuin kontrolloivaa. Tämän vuoksi jätän ohjaajat myös vähemmälle huomiolle tässä opinnäytetyössä. Toki ohjaajilla on suuri suuntaa näyttävä rooli, esimerkiksi ryhmäytymisen suhteen, mutta loppujen lopuksi ryhmän nuoret tekevät itse tai ryhmässä päätökset esim. ryhmäytymiseen liittyviin seikkoihin.

4 TUTKIMUSMENETELMÄ

Tässä luvussa kerron, kuinka tätä opinnäytetyötä varten tehty tutkimus eteni, mitkä ovat tutkimuksessa käytetyt menetelmät ja mitä asioita tutkimuksessa ja aineiston analysoinnissa on otettu huomioon. Pohdin luvussa myös omaa osallistumistani ja osallistumisen vaikutuksia tutkimuksen etenemiseen ja tuloksiin. Lopuksi esitän vielä liudan kysymyksiä joihin tämän opinnäytetyön tulisi antaa vastaus.

4.1 Aineiston keruu

Tätä opinnäytetyötä varten tekemäni tutkimus on luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Kvalitatiivisella tutkimuksella tarkoitetaan tutkimusta, jonka tiedonhankinta on luonteeltaan kokonaisvaltaista ja aineisto kerätään luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa halutaan, että tutkija kerää itse ai-

neiston luottaen enemmän omiin havaintoihinsa ja tutkittavien kanssa käytyihin keskusteluihin kuin mittausvälineillä hankittavaan tietoon. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa käytetään induktiivista analyysia, eli tutkija yrittää löytää aineistosta uusia, mahdollisesti odottamattomia asioita. Tämän vuoksi aineistoa analysoidaan monitahoisesti ja yksityiskohtaisesti, eikä ole tarkoitus testata teoriaa tai hypoteeseja. Kvalitatiivisen tutkimuksen aineiston hankinnassa käytetään laadullisia metodeja, joissa olennaisena asiana ovat tutkittavien omat näkökulmat ja kertomukset. Yleisesti ottaen kyseisiä metodeja ovat mm. teemahaastattelu, osallistuva havainnointi, ryhmähaastattelut ja erilaisten dokumenttien ja tekstien diskursiiviset analyysit. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, eikä siis käytetä satunnaisotoksia. Tutkimussuunnitelma myös muotoutuu sitä mukaan kuin tutkimus etenee, eli suunnitelmia voidaan muuttaa tarvittaessa ja joustavuus on toteutuksen kannalta olennaista. Lisäksi tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 160-164.)

Aineistonkeruumenetelmiksi olen valinnut tähän tutkimukseen pääasiallisesti osallistuvan havainnoinnin ja lyhyet puolistrukturoidut /teemahaastattelut. Vaikka haastattelurunko (ks. LIITE 1) vaikuttaakin hyvin strukturoidulta, olivat haastattelutilanteet sen verran vapaamuotoisia, että mielestäni haastattelut olivat enemmän teemahaastattelun kaltaisia, sillä haastatteluissa tuli monesti mm. kysytyä täydentäviä kysymyksiä tilanteen mukaan. Haastattelut tehtiin yksilöhaastatteluina rauhallisessa tilassa Nuorten Taidetyöpajalla ja niitä pidin aineistonkeruuaikana yhteensä kolme kappaletta kaikille ryhmän jäsenille. Osallistuvaa havainnointia tein seuraamalla ryhmää Nuorten Taidetyöpajalla, Nuorisokeskus Marttisessa ja mahdollisissa muissa paikoissa työpäivien aikana hieman yli viiden viikon aja. Loppupuolella aineiston keruuta tein ryhmälle myös yhden ryhmädynaamisen harjoitteen, josta syntyi ryhmäläisten luoma graafista aineistoa analysoitavaksi.

Haastattelu on menetelmä, jonka aikana ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa ja saadaan selville asioita ihmisten ajatuksista, tuntemuksista ja uskomuksista. Joustavuutta aineistoa kerätessä pidetään yleensä haastattelun suurimpana etuna, mutta haastattelu vie yleensä aikaa ja sen luotettavuutta saattaa heikentää haastattelijan antamat sosiaalisesti suotavat vastaukset. Haastattelijan vastauksiin saattaa vaikuttaa se minkälaisena henkilönä haastateltava haluaa esiin-

tyä ja minkälaisista asioista mielellään kertoo tai ei kerro. Näissä asioissa on suuria kulttuurisia eroja eri maiden välillä ja jopa yhdenkin maan sisällä. Näin ollen haastattelijan vastuulle jää haastateltavan vastauksien oikeanlainen tulkitseminen kun otetaan huomioon haastateltavan kulttuuriset merkitykset ja merkitysmaailmat. (Hirsjärvi ym. 2009, 204-207 & 212.) Haastattelu menetelmänä voidaan jakaa esimerkiksi haastattelutilanteen muodollisuuden mukaan seuraavasti kolmeen eri ryhmään. Strukturoidussa haastattelussa eli lomakehaastattelussa haastattelun kysymykset ja väitteet ja niiden muoto ja esittämisjärjestys ovat ennalta tarkkaan määritelty. Puolistrukturoidussa eli teemahaastattelussa kyselylomake on vapaamuotoisempi; haastattelun aihepiirit tiedetään, mutta kysymyksiä ei ole tarkasti muotoiltu tai järjestelty. Avoin haastattelu on täysin vapaamuotoinen, mahdollisesti keskustelunomainen tilanne, jossa haastateltavan ajatusten, mielipiteiden, tunteiden ja käsitysten selvittäminen on pääasiallinen tarkoitus ja sen mukaan, kuin ne keskustelun lomassa luonnollisesti tulevat esille. Haastattelu voidaan toteuttaa yksilöhaastatteluna, parihaastatteluna tai ryhmähaastatteluna. (mt., 207-210.)

Havainnointi on olennainen kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmä ja siinä missä haastatteluilla voidaan selvittää, mitä mieltä haastateltavat ovat, niin havainnoinnilla voidaan selvittää mitä todella tapahtuu ja toimivatko ihmiset juuri siten kuinka ilmaisevat toimivansa. Välittömän ja suoran tiedon saaminen yksilöiden, ryhmien tai organisaatioiden toiminnasta ja käyttäytymisestä on mahdollista havainnoinnin avulla. Havainnointia menetelmänä on kritisoitu tutkijan mahdollisesta vaikutuksesta tutkittaviin tai tutkimustilanteeseen, mikä saattaa mahdollisesti jopa muuttaa asioiden kulua. Aina ei ole myöskään mahdollista kirjata havaintoja välittömästi vaan tutkija joutuu luottamaan omaan muistiinsa. Havainnointi voi olla systemaattista tai osallistuvaa. Systemaattinen havainnointi tehdään tarkasti rajatuissa tiloissa tai luonnollisissa tilanteissa ja havainnoija on ulkopuolinen toimija. Osallistuvalla havainnoinnilla tarkoitetaan havainnointia, joka tehdään osallistumalla ryhmän toimintaan, jolloin tutkittavat tottuvat havainnoitsijaan ja vaikutus ryhmään yritetään minimoida. Osallistuvan havainnoinnin osallistumisen aste voi vaihdella, mutta tutkijalle muotoutuu kuitenkin aina omanlainen rooli ryhmässä. (mt., 212-217.)

Ennen aineistonkeruuta ja aineistonkeruun aikana reflektoin useasti omaa rooliani ryhmän jäsenenä, tutkijana ja jopa ohjaajana. Mielessäni oli jatkuvasti käsite osallis-

tuvasta havainnoinnista, mutta se missä määrin halusin olla osallistuva, oli useasti hieman epäselvää. Yleensä tulikin toimittua aina tilanteeseen sopivalta tuntuvalla tavalla. Pääsääntöisesti yritin olla osana ryhmää osallistuen suurimpaan osaan toiminnasta ja harjoitteista ryhmän mukana. Muistiinpanoja ryhmän toiminnasta ja ryhmän jäsenistä tein aina silloin kun siihen tuli sopiva tilaisuus, mutta kuitenkin mahdollisimman usein, etteivät havainnot pääse unohtumaan. Osa ryhmän tekemästä toiminnasta oli kuitenkin luonteeltaan sellaista, missä minun läsnäolollani ja mielipiteilläni olisi ollut liian suuri vaikutus ryhmään, jolloin vetäydyin hieman syrjempään seuraamaan ryhmää. Tällaista toimintaa olivat muun muassa harjoitteet, joissa oli tarkoitus kertoa omia mielipiteitä asioihin ja minun omilla mielipiteilläni olisi ollut liian suuri merkitys ryhmään. Ryhmä tiesi alusta asti sen, että tulen olemaan mukana tutkijana, mutta mielestäni se monin paikoin ryhmäläisiltä kuitenkin unohtui ja minun oli luontevaa olla mukana ryhmän toiminnassa. Ryhmän muodostumisen alkuvaiheessa yritin mahdollisuuksieni mukaan olla vaikuttamatta ryhmään ja annoin ryhmän jäsenten itse selvittää tehtävät ja harjoitteet. Ryhmän muodostumisen edetessä ja aineistonkeruun loppuvaiheessa olin enemmän osallistuvana omana itsenäni ja esitin jo omia mielipiteitäkin asioihin, koska sillä ei mielestäni ollut enää juurikaan vaikutusta ydinryhmän, eli Starttipajalaisista muodostuvan ryhmän, sisäiseen dynamiikkaan.

Suurin mietinnän aiheeni oli Starttipajan toinen viikko, jolloin ryhmä tuli Nuorisokeskus Marttiseen Nuotta-valmennukseen ja itse olin mukana niin ohjaajana, tutkijana kuin ryhmän jäsenenäkin. Näiden omien roolien välillä tasapainoilua pohdin paljon, eivätkä muut ryhmän nuoretkaan olleet todennäköisesti kovinkaan varmoja minun roolistani, mutta ryhmä tuntui kuitenkin ottavan minut hyvin joukkoon mukaan ja nuorten kanssa oli esimerkiksi hyvin luontevaa keskustella. Itselläni on jäänyt omasta roolistani sellainen kuva, että onnistuin mukautumaan hyvin ryhmän toimintaan olematta kuitenkaan ryhmän täysi jäsen tai ohjaaja. Tästä kertoo myös aineistonkeruun loppuvaiheessa tekemäni harjoite, jossa suuri osa ryhmän jäsenistä ei osannut sijoittaa minua oikein mihinkään ryhmässä, mutta kuuluin kuitenkin mukaan kokonaisuuteen jonnekin ohjaajien, ryhmäläisten ja taitotiimiläisen välimaastoon.

Oma roolini tutkimuksen aikana ja aineistonkeruumenetelmät vaikuttavat siihen kuinka reliaabeli ja validi tutkimukseni on. Reliaabeliudella tarkoitetaan tutkimuksen mitaustulosten toistettavuutta eli tutkimuksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia.

Tutkimukseni reliiabiliteettiä parantaa ainakin se tosiasia, että lähes joka päivä nuorten lopetettua työpajapäivänsä, jäin ohjaajien kanssa juttelemaan tekemistämme havainnoista päivän aikana ja huomasin, että oikeastaan aina havainnot olivat hyvin samankaltaisia. Tutkimuksen validiteetilla tarkoitetaan tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä. Olen tässä luvussa yrittänyt mahdollisimman tarkasti kertoa tutkimuksen ja aineistonkeruun eri vaiheista, olosuhteista ja paikoista, jotta lukijalle jäisi tutkimuksesta mahdollisimman validi kuva. Lisäksi aion seuraavassa aineistoa avaavassa luvussa tuoda esille useita otteita muistiinpanoistani. Tutkimukseni validiteettiin vaikuttaa myös tutkimuksessa käytetty triangulaatio, eli useiden tutkimusmenetelmien käyttäminen samanaikaisesti. (mt., 231-233.)

4.2 Aineiston analyysi ja tulkinta

Aineiston analyysi ja tulkinta voidaan aloittaa vasta aineiston järjestämisen jälkeen. Ensimmäisenä aineiston tiedot täytyy tarkistaa, ettei sieltä löydy mitään virheellisyyksiä tai puuttuvia tietoja. Seuraavana on vuorossa mahdollinen aineiston täydentäminen, eli esimerkiksi uusi yhteyden ottaminen haastateltaviin, jos jotakin olennaista puuttuu. Kolmantena aineisto täytyy järjestää analyysia varten. (Hirsjärvi ym. 2009, 221-222.) Olin kerännyt aineistoni ruutuvihkoihin käsin kirjoittamalla. En nähnyt missään vaiheessa tarpeelliseksi täydentää enää aineistoa ja täydentäminen etenkin havainnoinnin osalta olisi ollut täysin mahdotonta. Haastatteluiden täydentäminen olisi ollut mahdollista, mutta mielestäni sain kaiken tarpeellisen tiedon jo näillä vastauksilla mitä olin saanut. En nähnyt myöskään tarpeelliseksi kirjoittaa aineistoa digitaaliseen muotoon, vaan teemoittelin sen käyttäen erivärisiä yliviivaustusseja ja tekemällä muistiinpanoja suoraan vihkoon.

Analyysia ja tulkintaa aineiston osalta olin tehnyt jo aineistonkeruun aikana, joten analyysin aloittaminen aineistonkeruun jälkeen oli helppoa. Analyysitapana käytin laadullista analyysia ja päätelmien tekemistä, jotka perustuvat ymmärtämiseen. (mt. 223-224.) Kyseistä analyysitapaa käytin sen vuoksi, että aineiston luonne osallistuvan havainnoinnin vuoksi vaati ymmärtämistä.

Opinnäytetyöni viidennessä luvussa perehdyn lähinnä aineiston avaamiseen ja kuudennessa luvussa teen aineistosta yhteenvedon, joka pohjautuu tulkintaan ja johtopäätöksien tekemiseen. Tulkinnan tarkoituksena on selkiyttää ja pohtia aineiston analyysissä esiin nousevia merkityksiä. Tulkinnassa tulee ottaa huomioon niin tutkittavien kielellisten ilmausten merkityksiä kuin tutkijan oman kielenkäytön vaikutuksia ja sitä kuinka tutkija on ymmärtänyt tutkittaviaan. Tutkimuksessa tulee ottaa huomioon myös se, että niin tutkija, tutkittava kuin tutkimuksen lukijakin tekevät tutkimuksesta erilaisia tulkintoja. Tulosten analysoinnin jälkeen tulee tuloksista muodostaa synteesejä, jotka kokoavat yhteen pääiseikat ja antavat vastauksen tutkimusongelmiin ja tutkimuskysymyksiin. (mt. 229-230.)

4.3 Tutkimuskysymykset

Mihin tällä opinnäytetyöllä sitten yritetään löytää vastaus? Opinnäytetyön otsikko Starttipajaryhmän ryhmäprosessi Nuorten Taidetyöpajalla Jyväskylässä ja edellisessä kolmannessa luvussa olen yrittänyt antaa mahdollisimman hyvän kuvan siitä, mitä kaikkea ryhmäprosessiin liittyy. Jotta Nuorten Taidetyöpaja voisi hyötyä tästä opinnäytetyöstä, halutaan sillä etsiä vastauksia kysymyksiin: Miten Starttipajan ryhmäprosessi on edennyt? Minkälaisia rooleja ryhmässä on muodostunut? Minkälaisia vaikutuksia rooleilla on ollut muihin ryhmän jäseniin? Miten ryhmän jäsenet ovat olleet vuorovaikutuksessa toisiinsa? Miten ryhmän muodostuminen on vaikuttanut ryhmän jäseniin ja mitkä asiat ryhmän jäsenissä ovat vaikuttaneet ryhmän muodostumiseen?

5 RYHMÄPROSESSI NUORTEN TAIDETYÖPAJAN STARTTIPAJALLA

Tässä luvussa avaan hieman yli viiden viikon aikana keräämääni aineistoa kuvaillen ja analysoiden. Selvitän miten Starttipajaryhmän ryhmäytyminen on tapahtunut, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet siihen ja miten ryhmäytymisen muodostuminen näin on vaikuttanut yksilöihin. Kuvaan tapahtumat mahdollisimman kronologisessa järjestyksessä, mutta erinäinen aihepiirien luokittelu aiheuttaa analysoinnissa hieman komparatiiv-

vista ajallisesti toisissa tilanteissa hyppimistä. Kyseessä olevan ryhmän luonteen vuoksi käytän jokaisen ryhmän jäsenen kohdalla peitenimiä, jotta yksittäisiä nuoria ei tutkimuksesta voi tunnistaa.

Ryhmän dynamiikan käsittämisen avuksi olen tehnyt sosiogrammeja, jotta tekstissä kuvailemani henkilösuhteet ja niiden muutokset olisi mahdollisimman helppo käsittää. Sosiogrammeissa olevat nuolet tarkoittavat vuorovaikutusta ja sen suuntaa. Viivojen vahvuus tarkoittaa vuorovaikutuksen voimakkuutta ja salamet jonkinlaista konfliktia/jännitettä kahden ryhmän jäsenen tai pienemmän ryhmän välillä. Sosiogrammeihin olen sisällyttänyt vain ryhmän jäsenet, koska haluan kuvata ainoastaan ryhmän jäsenten välisiä suhteita. Sosiogrammeihin olisin voinut lisätä myös Starttipajan ohjaajat, mutta koin sen tarpeettomaksi.

Olen poiminut tutkimusmuistiinpanoistani otteita havainnollistamaan tilanteita ja antamaan pohjaa analysoinnille. Otteet saattavat olla omia ajatuksiani tai ryhmän jäsenten kommentteja. Olen yrittänyt kirjoittaa ryhmän jäsenten vastaukset haastatteluissa mahdollisimman tarkasti, mutta aina se ei ole ollut mahdollista nopeiden ja pitkien vastauksien vuoksi. Näin ollen vastauksien tarkka kirjoitusmuoto saattaa hieman poiketa nuoren antaman vastauksen muodosta. Ryhmäprosessin avaamisen jälkeen aion seuraavassa, kuudennessa luvussa poimia esiin suurempia kokonaisuuksia ryhmäytymisestä ja siihen vaikuttaneista tekijöistä ja tarkastella niitä tarkemmin ja enemmän pohtivaan sävyyn.

5.1 Mikä on mun rooli? – Ensimmäinen viikko

Ensimmäinen viikko, kuten jokaisen muunkin viikon maanantai, alkoi koko Jyväskylän Taidetyöpajan yhteisellä aamunavauksella. Ensimmäisenä päivänä paikalla oli yhdeksän nuorta (Emmi, Janne, Jouni, Lauri, Mari, Mika, Riku ja Sari), joista yksi saapui paikalle vasta iltapäivällä. Ennen aamunavausta ryhmän jäsenet eivät vielä olleet nähneet toisiaan, enkä minä itsekään tiennyt ketä Starttipajaryhmään kuului, joten nuoret olivat suhteellisen hajallaan. Aamunavauksen jälkeen ryhmä kokoontui ensimmäisen kerran Starttipajan omaan tilaan yhdessä pöydän ääreen ja nuoret pääsivät viimein tutustumaan toisiinsa. Ohjaajat aloittivatkin päivän heti tutustumis-

harjoitteilla ja nuoret joutuivat heti kommunikoimaan toistensa kanssa ja kertomaan itsestään toisilleen mm. minuuttitreffit-harjoitteessa. Aluksi nuoret lähtivät harjoitteen hyvinkin varovasti, mutta sitä mukaan kun he kertoivat itsestään toisilleen, kertominen oli yhä helpompaa ja nuorten rohkeus lisääntyi.

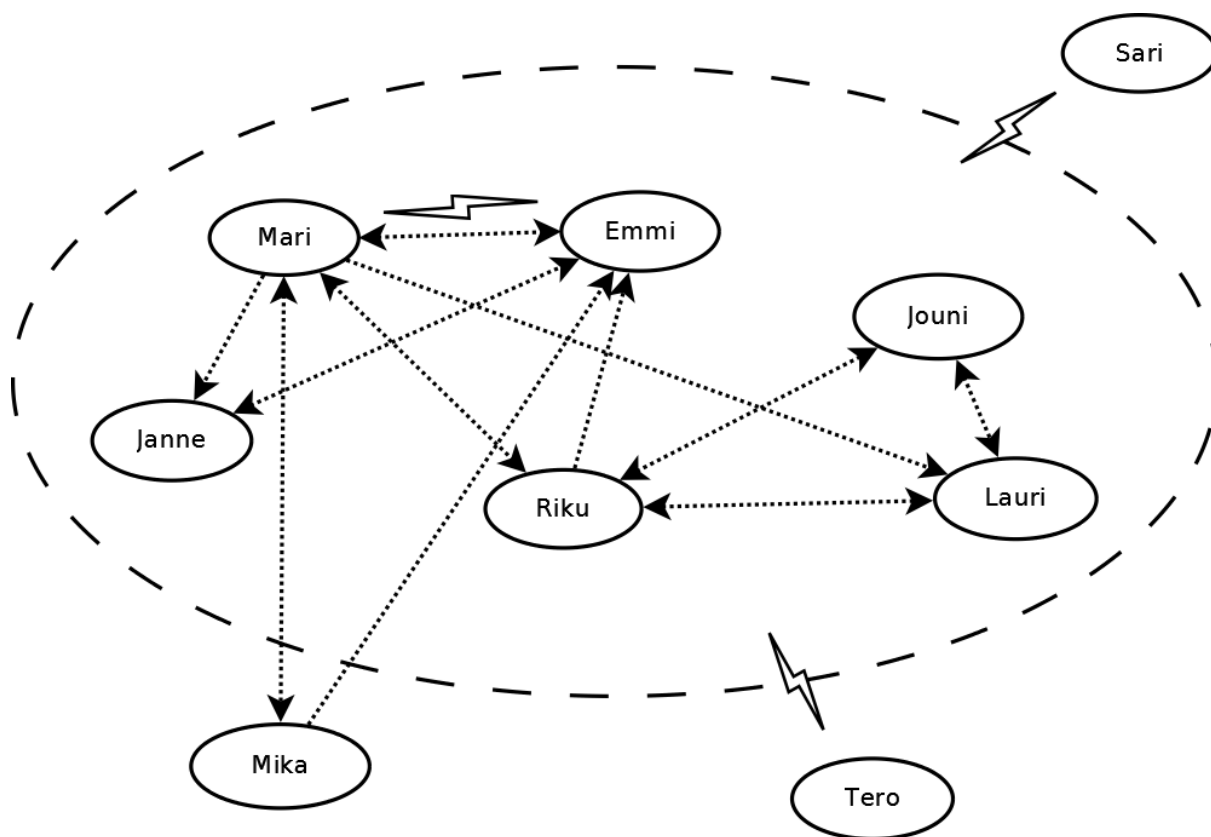
Aamupäivän tutustumisharjoitteiden jälkeen tuli nopeasti huomattua monia ryhmädynaamisia asioita. Riku, Jouni ja Lauri löysivät nopeasti toisensa samankaltaisten harrastusten (urheilu/koripallo ja veikkaaminen) ja musiikkimaun (rap/hiphop) vuoksi, kun taas selvästi enemmän yksinään olivat Mika, Sari ja Tero. Sari saapui paikalle huomattavasti myöhemmin kuin muut, eikä näyttänyt pääsevän ryhmään mukaan ensimmäisenä päivänä. Iltapäivästä hänellä meni aikaa paikkoihin tutustumiseen, minkä muut ryhmän jäsenet olivat tehneet jo aamupäivästä. Ryhmän ulkopuolelle jääminen ensimmäisenä päivänä oli jopa hieman odotettavaakin reilusti myöhässä tulemisen vuoksi. Janne vietti aikaa vähän kaikkien kanssa, kuten myös Mari ja Emmi. Mari ja Emmi eivät aluksi ottaneet paljoa kontaktia toisiinsa, joka selittyi myös myöhemmin Marille tekemässäni haastattelussa:

-- Meistä tullu [Emmin kanssa] aika hyvätkin kaverit nyt, vaikka ekalla viikolla tuntu, että ei tulla juttuun. (Mari)

Ensimmäisenä päivänä kaikki kuitenkin viettivät paljon aikaa koko ryhmän kanssa ja kaikilla näytti olevan halua tutustua toisiinsa. Ryhmän muodostumisen ensimmäinen vaihe on alkanut. Nuoret huomasivat Starttipajan olevan aika rento juttu, mistä kertoo myös Rikun kommentti:

Oli kiva huomata, että tää ei ookkaan mitään pakkopullaa. (Riku)

Kuvassa 2 havainnollistan ryhmän vuorovaikutussuhteita heti ensimmäisen viikon alussa. Kuvassa voidaan nähdä Mikan, Sarin ja Teron syrjään jääminen. Mika on syrjään jääneistä ryhmän jäsenistä oikeastaan ainut, jolla on jonkinlaista vuorovaikutusta muihin ryhmään sisälle jo päässeisiin jäseniin. Vuorovaikutus on vielä heikkoa ja varovaista kaikkien ryhmän jäsenten välillä. Kuvasta näkyy myös Marin ja Emmin välinen jännite ja toimeen tulemattomuus, mutta kuitenkin näkyvä vuorovaikutus.

Kuva 2

Toisena päivänä ryhmässä alkoi tapahtumaan selkeitä muutoksia. Jouni, Lauri ja Riku rupesivat olemaan enemmän yhdessä ja Mari ja Emmi rupesivat tulemaan toimeen kahdestaan. Myös Janne vietti aikaa lähinnä Marin ja Emmen kanssa. Riku vaikutti viihtyvän niin Jounin ja Laurin kuin Marin ja Emminkin seurassa välillä ja tauoilla oikeastaan kaikki viihtyivät hyvin koko ryhmän kesken lukuun ottamatta Saria. Sari vaikuttaa vetäytyvän oikeastaan koko ajan omiin oloihin, eikä ota juurikaan kontaktia muuhun ryhmään jos ei ole tarvis.

Ollaan tauoilla oltu enemmän vähän niinku ryhmänä. (Starttipajanuori)

Ryhmästä on selvästi tässä vaiheessa huomattavissa, että jokainen etsii hieman omaa paikkaansa ja rooliaan. Mika otti itsellensä kahvinkeitto vastuun, josta voimme havaita, että rooleja alkaa jo syntymään. Mari ja Emmi ovat aktiivisimpina aloittamassa uutta harjoitetta, joka voidaan ymmärtää myös muun ryhmän innostamisena. Innostamisen huomasi myös siitä, kun Mari kävi kahvitauolla pyytämässä yksin ollutta Teroa pelailemaan koripalloa muiden kanssa. Riku yrittää tehdä vitsiä monista asioista ja ottaa näin humoristin roolia. Harjoitteiden aikana ryhmän jäsenten välinen kom-

munikaatio on kuitenkin vähäistä, eikä ryhmä pohdi yhdessä kuinka harjoite kannattaisi tehdä. Tämä kertoo siitä, että ryhmä on edelleen ryhmän muodostumisen ensimmäisessä, muodostusvaiheessa. Jouni nousee esille mielipideharjoitteessa, jossa uskaltautuu olemaan yksinään täysin eri mieltä muun ryhmän suhteen. Laurilla on myös hyvin jyrkät mielipiteet.

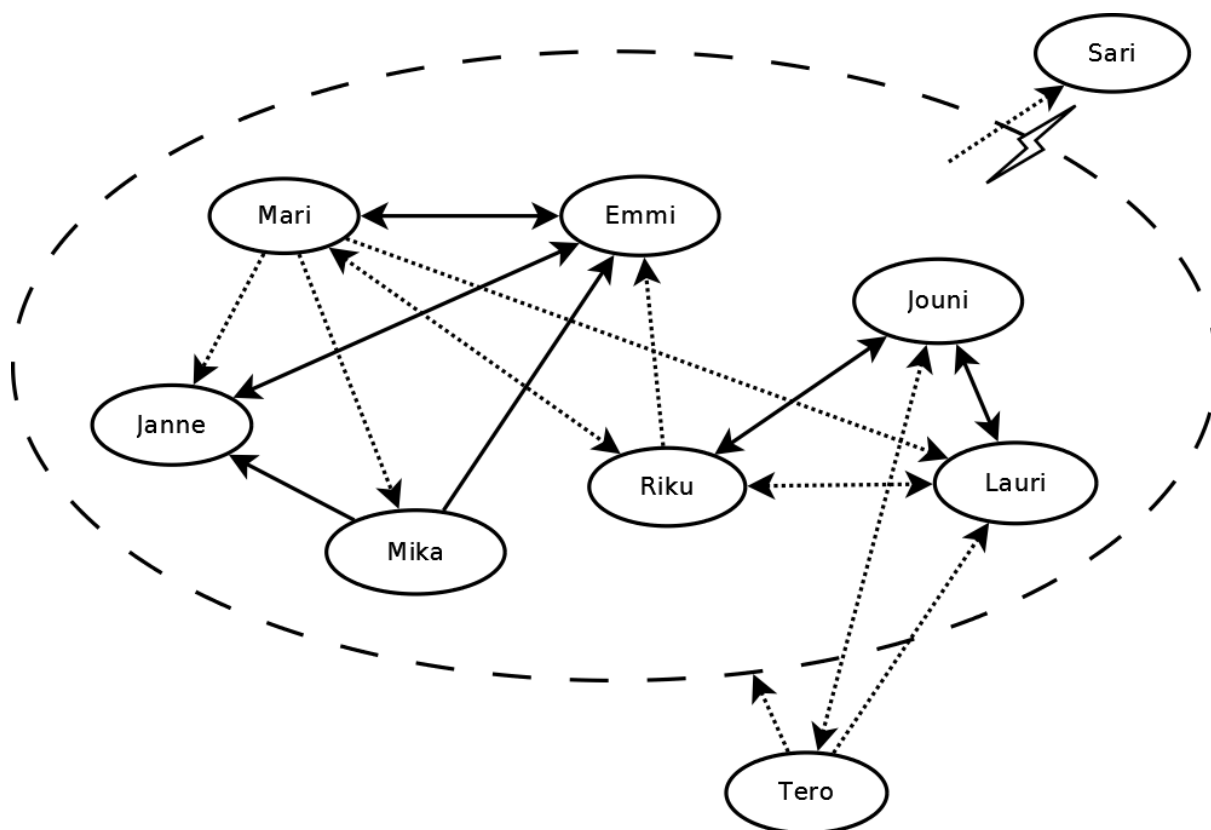
Kolmantena päivänä tein ensimmäisen haastattelun, missä halusin kysyä ensimmäisiä tunnelmia muista nuorista ja pohtivan hieman omaa roolia tässä ryhmässä (ks. LIITE 1, Haastattelu 1). Sari ei ollut paikalla kyseisenä päivänä ollenkaan, eikä näin ollen vastannut kyseiseen haastatteluun. Vastauksista oli selvästi huomattavissa, että kaikki pitivät ryhmää hyvänä/kivana ja Mika, Mari ja Janne osasivat kuvailla ryhmää hieman syvällisemminkin:

Ryhmä on ollut positiivinen yllätys... ryhmähenki onnistuttu luomaan hyvin... yhteinen sävel... oon viihtynyt hyvin. (Mika)

Alkuun oli jäätynyt fiilis, en ollu mukana, en puhunu, olin omissa oloissa... nyt porukassa, kivempi niin. (Mari)

Yllättävän tiivis ryhmä. Tiiviisti lähteneet mukaan... hyvin lähtevät [muut nuoret] mukaan juttuihin eivätkä jää nurkkiin pyörimään. (Janne)

Haastattelusta sai myös hyvin käsityksen henkilösuhteista, kuka on tutustunut parhaiten tai vähiten keneenkin (ks. Kuva 3). Mari on henkilönä halunnut lähestyä lähes kaikkia ryhmän jäseniä ja on näin ollen ottanut niin sanotun ”kaikki huomioon ottavan” roolin. Kuitenkin selvästi eniten tutustumista on tapahtunut Emmiin suuntaan, joka näkyi myös Emmin vastauksissa. Janne tulee toimeen lähinnä ryhmän omaikäisten tyttöjen kanssa ja etenkin Emmiin hän oli mielestensä tutustunut eniten. Mika etsii ryhmässä paikkaa ja on eniten ottanut kontaktia Janneen ja Emmiin, joskin sitä kautta hän on ollut tekemisissä myös Marin kanssa. Muista pojista Jouni on ollut eniten ulospäin suuntautunut ja tutustunut niin Rikuun, Lauriin kuin Teroonkin. Riku tosin on tykännyt viettää aikaa myös Marin ja Emmin seurassa. Ryhmästä selvästi enemmän eristyksiin jääneet ovat Sari ja Tero, joskin Tero on jonkin verran ollut tekemisissä Jounin ja Laurin kanssa. Kuvassa 3 havainnollistan ryhmän ensimmäisen kolmen päivän jälkeistä tilannetta.

Kuva 3

Ensimmäisen viikon kolmesta ensimmäisestä päivästä voidaan huomata, että ryhmäytyminen on lähtenyt vauhdilla käyntiin ja nuoret ovat päässeet tasavertaisina tutustumaan toisiinsa. Ohjaajien monipuoliset ja tilanteeseen soveltuvat tutustumisharjoitukset ovat nopeuttaneet ja helpottaneet ryhmän jäsenten tutustumista toisiinsa. Ensimmäisellä viikolla en ollut enää havainnoimassa ryhmää kahtena viimeisenä päivänä, mutta mielestäni sain hyvin käsityksen ryhmäytymisen alkamisesta ensimmäisellä viikolla. Toisen viikon alussa, jolloin Starttipajaryhmä tuli Nuorisokeskus Marttiseen Nuotta-valmennukseen, ryhmäprosessi näytti pitäneen saman suunnan, kuin mitä ensimmäisellä viikolla oli havaittavissa.

5.2 Kenen kanssa mä haluan olla? – Toinen viikko ja Nuotta-valmennus

Nuotta-valmennusviikolle osallistuivat Starttipajaryhmän kaikki nuoret ja mielenkiintoisin huomioitava asia Starttipajaryhmän ryhmäytymisen kannalta on toisen työpajaryhmän vaikutus. Nuotta-valmennusviikolle lähti Nuorten Taidetyöpajalta kaksi työpä-

jaa: Startti ja Virta. Se minkä vuoksi kaksi pajaa oli yhdistetty Nuotta-valmennuksen ajaksi, jäi minulle epäselväksi. Molemmat työpajat olivat Nuotta-valmennuksessa yhtenä ryhmänä osallistuen myös kaikkeen ohjelmaan yhdessä. Pääasiallisena valmennuksen tavoitteena Starttipajaryhmällä oli ryhmäytyminen. Pajojen nuoret majoitettiin sekaisin kolmeen eri mökkiin, joista yhdessä oli pelkästään tyttöjä, toisessa poikia ja kolmannessa sekaisin molempia. Mielenkiintoista tilanteesta tekee myös se, että Virtapaja oli menossa jo pajajakson viimeisellä viikolla ja Nuotta-valmennuksen jälkeen heidän pajansa oli päättymässä, kun taas Starttipaja oli vasta pajajakson toisella viikolla. Tämän vuoksi myös Virtapajan tavoitteet erosivat Starttipajan tavoitteista ja olivat lähinnä ryhmän lopettamiseen liittyviä. Virtapajalla oli ilmeisesti tarkoituksena luoda mukava lopetus työpajakaksolle. Nuotta-valmennus kesti neljä päivää maanantaista torstaihin.

Toisen viikon ensimmäinen muistiinpanoni on seuraavanlainen:

Sari yksin. Jouni, Lauri ja Riku kimpassa. Tero myös mukana. Mari ja Emmi kimpassa. Mika ja Janne kimpassa. (Tutkimusmuistiinpanot)

Kyseisellä muistiinpanolla olen halunnut kuvata ensimmäistä impressiotani ryhmän rakenteesta ensimmäisen viikon jälkeen. Sari on edelleen hieman ulkona ryhmästä, mutta Tero on lähentynyt Jounin, Laurin ja Rikun porukkaan. Mari ja Emmi ovat lähentyneet toisiaan ja Mika näyttäisi viettävän aikaa Jannen kanssa.

Ensimmäinen olennainen huomio on Sarin yksin jääminen ryhmässä. Tähän asiaan vaikuttaa kaksikin tekijää. Sari on muita ryhmäläisiä huomattavasti vanhempi, mikä vaikuttaa Sarin itsensä suhtautumiseen omaan rooliinsa. Sari pitää itseään vanhempana ja on sitä mieltä, että ei tule sen vuoksi toimeen nuorempien ryhmäläisten kanssa. Toisekseen ryhmän jäsenten pariton lukumäärä vaikuttaa Sarin jäämiseen ryhmän ulkopuoliseksi, koska hän ei ole saanut ryhmästä itsellensä ”vakioparia”. Vakioparilla tarkoitan tässä yhteydessä henkilöä, jonka automaattisesti haluaa pariksi erilaisissa parityöskentelytilanteissa. Sari on kuitenkin todella kärsivällinen ja tulee toimeen kaikkien kanssa, eikä näytä pahastuvan ulkopuoliseksi jäämisestä. Nuotta-valmennuksessa Sari viihtyi kovasti Virtapajassa mukana olleen serkkunsa kanssa, kenen läsnäolosta Virtapajassa ei etukäteen tiennyt ollenkaan.

Nuotta-valmennuksen ensimmäisenä aktiviteettina oli melontaa, johon kaikki muut paitsi Mika osallistuivat. Mika osallistui kuitenkin melonnan jälkeiseen jousiammuntaan. Jousiammunnassa Sari ei meinannut lähteä aluksi ampumaan ollenkaan, mutta serkkunsa suostuttelun jälkeen kokeili ja jopa hieman innostui siitä. Päivällisen jälkeen oli vuorossa yöretki, hieman kävelyä, eräruoanlaittoa ja yöpyminen puolijoukkuekeltoissa. Emmi, Jouni ja Lauri eivät osallistuneet retkeen. Emmi tuli viettämään iltaa leiripaikalle, mutta pojat jäivät kahdestaan Marttiseen.

Mari ja Sari eivät juurikaan kommunikoi keskenään. (Tutkimusmuistiinpanot)

Janne, Riku ja Tero keskenään, Mika tulee mukana, mutta hieman ulkopuolisena. (Tutkimusmuistiinpanot)

Yöretkellä Mari ja Sari eivät siis juurikaan viettäneet aikaa toistensa kanssa, vaikka olivat ainoat tytöt Starttipajaryhmästä. Pojat viettivät aikaa yhdessä, mutta eivät juurikaan tyttöjen kanssa. Retkellä tytöt ja pojat nukkuivat eri teltoissa, joka selvästikin jakoi tytöt ja pojat eri porukoihin. Yön aikana teltoissa nukkuvien kesken jaettiin kipinävuorot pareittain. Mari ja Sari eivät olleet myöskään kipinävuorossa kahdestaan. Janne hoiti kipinävuoron toisen pajan ryhmäläisen kanssa, Riku ja Tero olivat kahdestaan ja Mika jäi hieman ulkopuoliseksi, jonka vuoksi oli kipinäparina minun kansani. Mika oli kipinävuoron aikana ja varsinkin lopussa hyvin väsynyt, mutta halusi ehdottomasti hoitaa oman velvollisuutensa loppuun vaikkakin sanoin viimeisen kymmenen minuutin aikana, että voi käydä jo nukkumaan jos haluaa.

Rikun ja Teron yhteinen kipinävuoro ja yhdessä oleminen yöretken aikana näytti vaikuttavan positiivisesti Teron ja muun poikaporukan (Riku, Jouni ja Lauri) lähentymiseen keskenään, sillä Tero oli seuraavana päivänä huomattavasti tiiviimmin mukana tässä porukassa. Seuraavana päivänä oli retken jälkeen luvassa kalastusta ja liikuntaa.

Jouni ei halunnut osallistua tiimitaisteluun kalastuksen jälkeen. Ei halua enää "leikkiä". Kuitenkin Lauri ja Riku aktiivisesti mukana. Rakoilua tässä kolmikossa? Tero yhä tiiviimmin mukana myös. (Tutkimusmuistiinpanot)

Miks pitää tutustua Virtapajalaisiin kun me ollaan jo ryhmä? (Jouni)

Teron lähentyminen poikaporukkaa saattoi vaikuttaa poikaporukan väleihin kuitenkin myös hieman negatiivisesti, sillä Jouni ei halunnutkaan osallistua muun ryhmän mukana aktiviteetteihin. Jouni ja Lauri olivat olleet yön Marttisessa ja viettäneet aikaa keskenään. Nyt kun poikaporukkaan tuli lisäksi vielä neljäs jäsen, on se voinut aiheuttaa mustasukkaisuutta lähimpiä kavereita kohtaan ja näin ollen luonut hieman jännitteitä poikaporukan välille. Jounin lausahdus Virtapajasta kertoo myös osaltaan jotain tilanteesta. Jouni ei todennäköisesti ole tykännyt olla tekemisissä näin ison ryhmän kanssa, jonka vuoksi on myös halunnut vetäytyä syrjään hetkeksi. Tilanteessa, missä Jouni ei halunnut osallistua ryhmän yhteiseen tekemiseen, piti ohjaaja hänelle sillä aikaa yksilökeskustelua. Tätä kautta kyseinen konfliktitilanne alkoi ratkeamaan.

Mika lähtee hyvin mukaan juttuihin ja vaikuttaa tykkävään, vaikka edelleen on hieman erillään muista. Porukassa ajan viettäminen ei ole kuitenkaan ongelma. (Tutkimusmuistiinpanot)

Mika vaikuttaa hieman ulkopuoliselta, mutta viettää kuitenkin aikaa oikeastaan kaikkien ryhmän jäsenten kanssa. Mikalle näyttää riittävän hyvin se, että voi olla tekemisissä uusien ihmisten kanssa eikä näe nopeaa lähentymistä muiden nuorten kanssa välttämättömydeksi.

Keskiviikkona teimme päiväretken Torisevalle, minne kaikki muut paitsi Lauri lähtivät mukaan. Lauri oli tullut kipeäksi ja halusi jäädä lepäilemään. Retken jälkeen keskustelimme yhdessä kiusaamisesta ja siitä jääneiden traumojen selättämisestä. Lähes koko Starttipajaryhmä oli hakeutunut luentosalin takaosaan istuskelemaan. Siellä oli myös toinen ohjaajista, joka saattoi vaikuttaa asiaan. Janne, Mika ja Sari olivat haajantuneet edemmäksi luentosalia Virtapajalaisten sekaan. Tero vaikutti olevan ”puoliudessa”, joko kiinnostuksenpuutteesta tai retkiväsymyksestä.

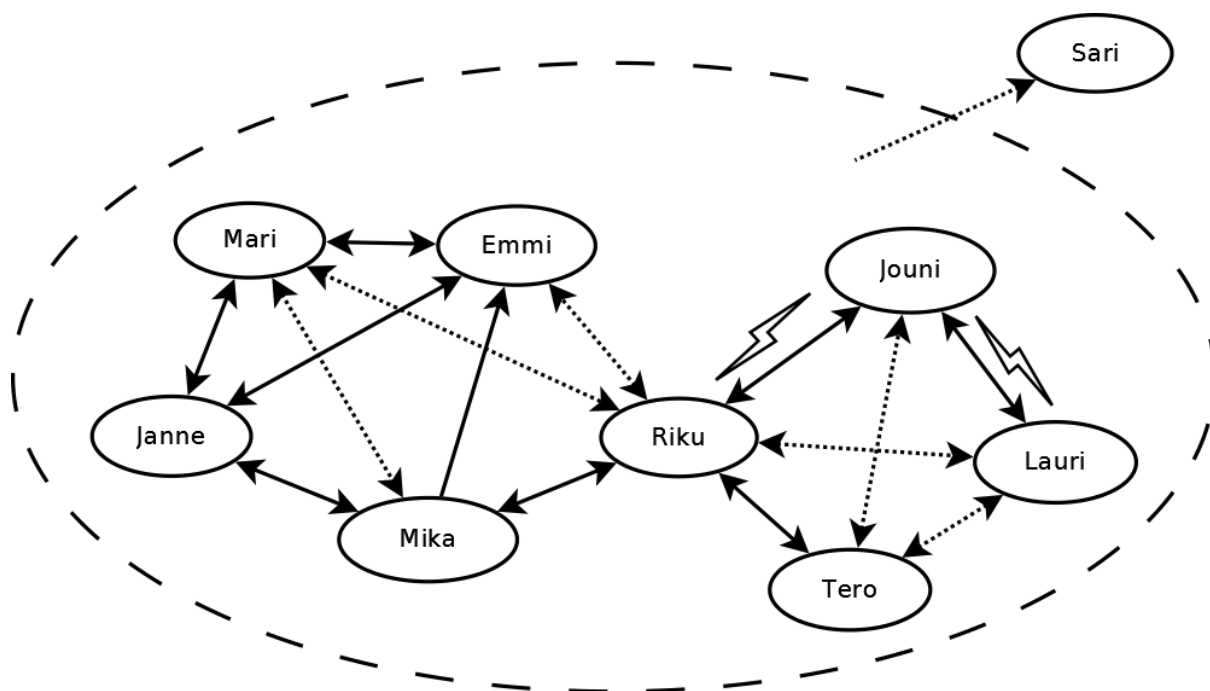
Jounin, Laurin, Rikun ja Teron tiivis yhdessäolo oli tässä vaiheessa huomattu myös Marin ja Emmen kesken, sillä he olivat miettineet, että tämä poikaporukka pitäisi saada hajotettua, jotta koko ryhmä voisi tulla paremmin toimeen keskenään. Pojille on syntynyt nopeasti hyvinkin tiivis ryhmä, johon Tero on tullut hieman perässä mukaan ja tämä on aiheuttanut Starttipajaryhmän kahtiajakautumista.

Viimeisenä iltana (keskiviikko) ryhmällä oli yhteinen saunailta, missä oli tarkoitus tehdä yhdessä pizzaa. Jouni, Lauri ja Tero eivät kuitenkaan osallistuneen saunomiseen tai lautapeliin pelailuun alkuillasta, mutta rupesivat pelaamaan illan aikana ”tuikkusta” (taskulampuilla pimeään aikaan leikkittävä piiloleikki) ja houkuttelivat lähes kaikki muut nuoret mukaan siihen.

Viimeisen illan aikana olen tehnyt havainnon, että Mari ja Emmi ovat lähentyneet keskenään paljon Nuotta-valmennuksen aikana. Lisäksi Janne ja Mika viettävät tyttöjen kanssa reilusti aikaa. Rikun sosiaalisuus on lisääntynyt paljon Startin aikana ja nyt jo puhuu muiden kanssa huomattavasti enemmän kuin alussa.

Nuotta-valmennus muokkasi ryhmää paljon. Osa nuorista lähentyi toisiaan ja osan välille syntyi jännitteitä, jotka viikon aikana muovautuivat kuitenkin hyväksymiseksi. Virtapajan mukanaolo Nuotta-valmennuksessa ei välttämättä ollut kovin hyvä asia Starttipajan ryhmäytymisen kannalta. Toisaalta esimerkiksi Sari löysi Virtapajalaisesta seuraa itsellensä, mutta olisiko Sari lähentynyt enemmän Starttipajaryhmää jos Virtapaja ei olisi ollut mukana. Jounin turhautuminen leikkeihin ja Virtapajalaisiin vaikutti omalla tavallaan poikaryhmän (Jouni, Riku, Lauri ja Tero) dynamiikkaan. Ainakin Tero lähentyi huomattavasti tätä porukkaa Nuotta-valmennuksen aikana. Viimeisenä iltana Jouni oli kuitenkin mukana ”tuikkusessa” johon osallistui myös Virtapajan nuoria, joten toisen ryhmän mukana olo saattoi sosiaalista enemmän Starttipajan nuoria.

Kuvassa 4 havainnollistan ryhmän vuorovaikutussuhteita Nuotta-valmennuksen aikana.

Kuva 4

Seuraavalla viikolla pidin toisen haastattelun (ks. LIITE 1, Haastattelu 2) nuorille, missä halusin kysyä Nuottavalmennusviikon kokemuksista. Sari ei haastatteluun vastannut, koska ei ollut paikalla tuolloin ja haastattelu jäi myöhemmin tekemättä.

Tosi kiva paikka, viihtyi, menis mielellään uudestaan. Yhdessä tehdyt jutut jäi parhaiten mieleen. Melonta uusi ja jännittävä asia. (Jouni)

Ihan hyvä. Varmaan se kanoottisysteemi. (Tero)

Ihan jees. Ihan mukavaa oli. Varmaan ilta saunaosastolla. Tuli pelailtua ja oltua ryhmässä. (Janne)

Kivaa oli. Varmaan kiipeily ja kun sai kokeilla kaikkea erilaista. Touhukas viikko. Jäi hyvät muistot ja kokemukset. (Emmi)

Ihan hyvä. Siellä oli kivaa. Oli tekemistä ja hyvät yöpaikat. Keli ois voinu olla parempi tai lämpimämpi mutta ei haitannu. Pizzan tekeminen. (Lauri)

Tosi positiivinen. Mielellään kävis uudestaankin. Ei jäänyt mitään niin sanotusti hampaankoloon. Ylipäättään mukava ilmapiiri ja ystävällinen henkilökunta. (Mika)

Hyvä fiilis. Oli ihan loistoreissu. No tuo kiipeily... ja se yöretki. (Mari)

Se oli kyllä hyvä reissu. Se, että oli hauskaa. Pitkästä aikaa mukava tehdä jotain erilaista. (Riku)

Kaikille nuorille jäi positiiviset kokemukset Nuotta-valmennusviikosta. Kaikilla nuorilla oli hieman erilaisia asioita joista he tykkäsivät eniten viikon aikana, mutta yleisesti ottaen tekeminen ja yhdessä oleminen jäivät mieleen. Etenkin seikkailukasvatukselliset menetelmät, kuten melonta, retkeily ja kiipeily jäivät todella hyvin nuorten mieleen.

5.3 Mitä me saadaan tehdä? – Kolmas viikko

Nuotta-valmennuksen jälkeisellä viikolla pääsin seuraamaan ryhmää vasta keskiviikosta eteenpäin. Keskiviikkona ensimmäiset muistiinpanoni ovat:

Ensivaikutelma: tiivis ryhmä. (Tutkimusmuistiinpanot)

Tero huomattavasti avoimempi. (Tutkimusmuistiinpanot)

Ryhmästä oli siis suoraan nähtävissä, että se oli tiivistynyt Nuotta-valmennuksen jälkeen ja Tero oli päässyt paremmin porukkaan mukaan, joka oli myös antanut hänelle rohkeutta olla avoimempi. Päivän aikana Tero mm. kertoi ensimmäisiä kertoja menneisyydestään, jonka vuoksi Emmi tajusi, että he ovat olleet samassa koulussa.

Keskiviikon aikana oli kirjoitusharjoituksia, joita tuli vetämään ulkopuolinen ohjaaja Maiju. Kirjoittaminen oli hyvin vapaata ja tarkoituksena oli lähinnä saada jotain paperille. Jouni, Riku ja Mika ottivat kirjoittamiseen omaa tilaa Starttipajatilasta, kun muut jäivät pöydän ympärille kirjoittamaan.

Jounia ei vaikuta kirjoittaminen kiinnostavan. (Tutkimusmuistiinpanot)

Rikukaan ei oikein löydä inspiraatiota. (Tutkimusmuistiinpanot)

Jouni ehkä hieman tarkkailee kirjoittaako Riku. (Tutkimusmuistiinpanot)

Jouni ja Riku eivät meinanneet millään saada kirjoitusta alkuun, mutta Maijun avustuksella molemmat pääsivät alkuun. Saivat kirjoitettua listan asioista joista pitävät ja

joista eivät pidä. Jouni tarkkaili Rikun kirjoittamista useaan otteeseen, etsien todennäköisesti vertaista, joka ei oikein saa aikaiseksi asian suhteen.

Kirjoittamisen jälkeen tuotokset luettiin yhdessä ääneen jokainen vuorollaan ja kirjoitukset olivat hyvin erilaisia. Maiju ja ohjaajat kommentoivat jokaisen nuoren kirjoitusta ja lisäksi muut ryhmäläiset saivat halutessaan kommentoida. Tuotosten lukemisen ja kommentoinnin ohessa syntyi ensimmäistä kertaa vilkasta ja rohkeaa keskustelua ja mielipiteiden vaihtoa ryhmän jäsenten kesken ja oikeastaan vain Sari oli hieman hiljaisempi.

Ryhmäläiset kertovat huomattavasti avoimemmin itsestään ja menneisyydestään. (Tutkimusmuistiinpanot)

Maiju oli painottanut ennen kirjoittamista, että kirjoitukset voivat olla mitä vaan ja ne voivat myös perustua omaan elämään, mutta kukaan ei kuitenkaan voi tietää sitä, mikä on satua ja mikä totta. Lähes kaikkien nuorten tarinat kuitenkin liittyivät heihin itseensä ja he olivat avoimia tämän tiedon suhteen. Näin ollen voisin todeta, että Maijun kirjoittamisharjoitukset oli ajoitettu Starttipajan aikana oikein, sillä nuoret eivät enää jännittäneet toisiaan ja kirjoittaminen antoi mahdollisuuden kertoa jotain itsestään. Tällöin suureen tärkeyteen nousee myös nuorten vertaistuki, sillä nuoret kuulevat tarinoita toisistaan/toisiltaan ja tajuavat, että eivät ole samankaltaisten asioiden suhteen yksin.

Iltapäivällä tehtiin luottamusharjoituksia, joiden aikana tuli huomattua, että ryhmäläiset kykenevät hyvin toimimaan kenen kanssa tahansa. Harjoitteiden aikana tuli mm. ottaa pariksi joku, jonka kanssa on mielestään tutustunut kaikista vähiten tähän mennessä. Pareiksi päätyivät Mika ja Riku, Jouni ja Janne, Emmi ja Tero, Mari ja Sari ja Lauri ja apuohjaajana toimiva taitotiimiläinen. Parit syntyivätkin juuri sen mukaan, ketkä ryhmän jäsenistä olivat vähiten viettäneet aikaa toistensa kanssa, minkä vuoksi myös tunsivat toisiansa vähiten. Eräässä luottamusharjoituksessa ryhmä jakautui kahteen ryhmään, missä toisessa ryhmässä oli mukana Emmi, Mari, Lauri, Tero ja taitotiimiläinen, kun toisessa oli Jouni, Sari, Mika, Janne ja Riku. Näistä ensimmäiseksi mainitsemani ryhmän yhteistyö onnistui huomattavasti paremmin ja ryhmässä oli enemmän läheisyyttä. Ryhmässä mukana olleet Mari ja Emmi todennäköi-

sesti vaikuttivat positiivisesti ryhmän toimivuuteen, kuten myös taitotiimiläisen positiivisuus ja innostaminen. Toisessa ryhmässä taas ei oikein ollut vahvaa innostajaa tai päättäjää ja kaikki ryhmän jäsenistä ovat huomattavasti ujompia, joka johti ryhmän huonoon toimivuuteen.

Torstai oli Starttipajan ruoanlaittopäivä ja mukaan liittyi myös uusi pajalainen Salla, joka oli ollut poissa tähän asti. Päivän aikana oli mielenkiintoista seurata muun, jo valmiiksi ryhmäytyneen, ryhmän suhtautumista uuteen ryhmän jäseneseen. Tähän mennessä Starttipajaryhmä oli muotoutunut lähinnä kahteen porukkaan, joista suurena yhteisenä tekijänä oli ikä. Nuorimmat Starttipajan jäsenet Jouni, Riku, Lauri ja Tero olivat muodostaneet porukan ja hieman vanhemmat Mari, Emmi, Janne ja Mika olivat keskenään. Toki Mika oman ”semi-sosiaalisen” luonteensa (kuten hän itse edellisenä päivänä luonnettaan kuvasi) vuoksi tuli toimeen ja oli tekemisissä myös nuorempien Starttipajalaisten kanssa. Ainoana selvempänä erillään olijana oli edelleen Sari, joka tajusi oman vanhimman henkilön roolinsa eikä halunnut oikeastaan edes yrittää päästä mukaan muuhun ryhmään, vaikka muu ryhmä kontaktia ja hyväksyntää Saria kohti osoittikin.

Sallan oli suhteellisen helppo tulla mukaan Starttipajan toimintaa, sillä hän tunsi jo ennestään Jannen Nuorten Taidetyöpajan ulkopuolelta. Janne irrottautuikin oikeastaan koko päiväksi muusta ryhmästä ja piti Sallalle seuraa. Salla osallistui muiden mukana ruoanlaittoon ja löysi pian yhteisiä puheenaiheita muidenkin kanssa ja keskustelu elokuvista rupesi käymään vilkkaana Sallan, Emmin, Marin, Jannen ja taitotiimiläisen kesken.

Toisessa haastattelussani kyselin myös muiden Starttipajanuorten tuntemuksia uudesta pajalaisesta. Vastaukset olivat suurimmaksi osaksi positiivisia, mutta Tero ei osannut kommentoida asiaa juurikaan, Mika ei ollut kyseisenä ruoanlaittopäivänä paikalla ja Jouni hieman ihmetteli tilannetta:

Miten annettiin aloittaa näin myöhään kun muut on jo tutustunu. Marttisen leiri ynnä muuta. Vähän outoa, mutta ei pahalla tavalla. (Jouni)

Sallan niin sanotulla lyhyellä läsnäololla ei kuitenkaan suurta merkitystä ryhmän dynamiikkaan ollut, sillä hän ei enää kyseisen torstain jälkeen tullutkaan paikalle (ainakaan minun läsnä ollessani) ja ryhmän lopullinen kokoonpano aineistokeruuajalta jäi yhdeksään nuoreen.

Ruoanlaittopäivä meni kuitenkin hyvin ja nuoret olivat suhteellisen aktiivisia. Lauri oli oikeastaan ainoa, joka etenkin keittiön siivouksen aikana vetäytyi hieman syrjään ja alkoi soittamaan kitaraa. Laurille siivousjutut eivät näyttäneet olevan kovin mieleisiä. Siivous jäi kuitenkin hieman vaiheeseen koko ryhmältä eikä kukaan meinannut tehdä siivousta loppuun, koska jokainen oli mielestensä tehnyt jo oman osuuden. Vasta kun ohjaaja loppupäivästä useamman kerran pyysi siivoamaan ja sanoi, että ennen ei kotia lähdetä ennen kuin keittiö on siisti, ryhmä hoiti keittiön siivouksen yhdessä loppuun.

Perjantapäivän aiheena oli terveys ja hyvinvointi. Jokainen nuori sai pohtia harjoitteissa hieman omaan terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä asioita. Harjoitteiden aikana oli mahdollista ottaa omaa tilaa ja kuunnella musiikkia. Jouni, Mika ja Janne ottivat omaa tilaa ja muut (Mari, Emmi, Riku, Tero ja taitotiimiläinen) jäivät pöydän ympärille. Nuoret tajusivat ensimmäistä kertaa kysyä, voiko tietokoneella kuunnella Spotifysta musiikkia. Nuoret tekivät Spotifyhin Starttipajalle oman listan johon jokainen sai lisättyä haluamiaan kappaleita. Janne, Emmi, Jouni ja Mika olivat ensimmäiset kappaleiden lisääjät. Lauri oli perjantaina huomattavasti myöhässä ja saavuttuaan paikalle Jouni ja Lauri valtasivat tietokoneen kahdestaan ja soittivat vain omanlaistaan musiikkia. Ruokatauon alkaessa Mika jäi katselemaan ja ihailemaan Jannen piirustuksia, mikä vaikuttaisi siltä, että Mika ja Janne ovat lähentyneet hieman lisää.

Nuotta-valmennuksen loppuviikon ja kolmannen viikon tapahtumat näyttäisivät kertovan siitä, että ryhmä alkaa pääsemään ryhmäprosessissa hieman eteenpäin ja ryhmässä rupeaa muodostumaan kuohuntaa. Nuoret kokeilevat ryhmässä mitä työpajan aikana voi tehdä ja mitä ei. Ruoanlaitossa ryhmä yritti jättää siivoushommia hieman puolitiehen ja perjantaina ryhmä uskalsi kysellä ensimmäistä kertaa voiko tietokonetta käyttää ja musiikkia kuunnella.

Perjantai-iltapäivänä pidin ryhmälle aikaisemmin mainitsemani toisen haastattelun (ks. LIITE 1, Haastattelu 2) lukuun ottamatta Mikaa ja Saria, jotka eivät olleet paikalla. Mikalle haastattelun tein seuraavana maanantaina. Haastattelussa halusin Nuotta-viikon ja uuden pajalaisen aiheuttamien tuntemusten lisäksi selvittää ryhmän luottamussuhteita ja nuorten omia mielipiteitä muihin nuoriin tutustumisesta. Seuraavassa avaan nuorten vastaukset kysymyksiin 2, 3 ja 4:

2. Vaikea luottaa ihmisiin (menneisyyden vuoksi). Varmaan kaikkiin yhtä paljon.
3. Ei ole. Kaikkien kanssa juttu sujuu hyvin.
4. Suunnilleen oppinu tuntemaan kaikki joten ei ole erikoista. (Jouni)

2. Varmaan Jouniin tai vähän riippuu asiasta. Ei...
3. Ei... Kyllä kaikkien kanssa tuun.
4. En mä tiiä. (Tero)

2. Varmaan Mariin. Pitää huolta siitä, että asiat tulee tehtyä. Varmaan Lauri tai... Ei oo tullu oltua tekemisissä.
3. Mun mielestä tuun kaikkien kanssa vaikka ei olekaan aina tekemisissä.
4. Tavallaan kaikkiin. Ihan mielenkiintoinen porukka. (Janne)

2. Mari. Emmä osaa oikein sanoa. Ei oo tullu juteltua luottamuksellisia asioita.
3. En nyt sanois tulla toimeen, mut Lauri ja Tero, joiden kanssa ei ole hirveesti tullu juteltua.
4. Ehkä Jouni... tai Riku tai Janne. Ehkä kuka vaan... tai sitten Mika. (Emmi)

2. Teroon luotan. Vaikea sanoa. Kai kaikkiin pystyis luottamaan jonkin verran... Vähän luottamaan.
3. Eipä sillein varsinaisesti.
4. En oikein osaa sanoa. Ehkä Rikuun ja Jouniin ja Teroon pajajakson jälkeen. (Lauri)

2. Aika tasapuolinen luottamus... jos ei itseä voi valita.
3. Ei ole yhtäkään sellaista, mutta kaikkien kanssa ei ole yhtä paljon tullut oltua. Ei sanaharkkaa kenenkään kanssa.
4. En kyllä osaa vastata tuohon... Ellei käy vastaukseksi, että kaikkiin haluaisin tutustua enemmän. (Mika)

2. Emmiin. Meistä tullu aika hyvätkin kaverit nyt vaikka ekalla viikolla tuntu, että ei tulla juttuun. Tää uus tyttö Salla.
3. Ei oo.
4. Sariin. Ei oikein oo päässy tutustumaan. Vähän jossain ruokalassa oon puhunu! (Mari)

2. Ei nyt osaa vielä sillein sanoa. Pystyy luottamaan tarpeeks kaikkiin kun on hyvä porukka.
3. Ei oo. Kyllä kaikkien kanssa tulee. Toisten kanssa tulee vaan oltua ja juteltua vähemmän.

4. Ehtiny sillein tutustua kyllä. Ehkä muihinkin kuin Jouni, Lauri ja Tero. Sallaan vois tutustua enemmän! (Riku)

Vastauksista voidaan nähdä, että ryhmän nuoret tulevat hyvin toimeen toistensa kanssa ja kenelläkään ei ole ryhmässä nuorta, jonka kanssa ei tulisi toimeen. Luottamus muihin nuoriin on hyvä, mutta tässä näkyy myös ryhmän kahtiajakoisuus. Vastaajista eniten esiin nousee Jouni, jonka on vaikea luottaa uusiin ihmisiin menneisyytensä vuoksi, mutta on kuitenkin sitä mieltä, että tuntee kaikki muut nuoret hyvin. Teron vastauksessa on mielenkiintoista se, että hän luottaa mielestään eniten Jouniin, vaikka Jounin kanssa on oikeastaan vähiten ollut poikaporukassa tekemisissä. Jouni voitaisiinkin ajatella tämän poikaporukan (Jouni, Tero, Lauri ja Riku) eräänlaiseksi johtohahmoksi. Kuitenkin Lauri, joka näyttäisi olevan kaikista eniten tekemisissä Jounin kanssa, sanoi luottavansa eniten Teroon, joka on koko Starttipajaryhmän nuorin. Laurin vastauksessa mielenkiintoista on vastaus kysymykseen 4, jossa haluaisi tutustua enemmän Jouniin, Rikuun ja Teroon pajajakson jälkeen. Miksi Lauri kokee, että Starttipajakson aikana hän ei voi tutustua paremmin työpajalta löytyneisiin uusiin kavereihin? Mikä Starttipajaksoissa estää sen?

Vastauksista näkyy hyvin Marin ja Emmin tutustuminen ja luottamus toisiinsa. Lisäksi Mikan ja Jannen toimeen tuleminen vähän kaikkien kanssa tulee esille heidän omista vastauksistaan. Mari on nuorista ainut, joka ajattelee Saria henkilönä johon voisi tutustua enemmän. Tämä kertoo osaltaan taas Marin luonteesta ottaa huomioon kaikki.

5.4 Tehdäänkö yhdessä? – Neljäs viikko

Neljäs viikko oli suhteellisen aktiivinen viikko. Maanantai alkoi pajan yhteisien sääntöjen luomisella. Tämä sen vuoksi, että työpajalta myöhästely aamuisin oli lisääntynyt ja kiroilua tapahtui paljon osalla nuorista. Ohjaajat olivat päättäneet, että nuoret saavat itse päättää, mitä näille asioille tulisi tehdä ja nuoret päättivät luoda kaikille yhteiset säännöt. Lisäksi syntyi idea ”kiroilupurkista”, johon jokainen kirosanan lausuva laittaa aina lapulle oman nimensä ja jos johonkin ylimääräiseen tarvittiin vapaaehtoisia, purkki sai toimia arpakoneena sitä varten.

Etenkin Sari oli ollut työpajajakson aikana useasti myöhässä ja monta kertaa myös poissa. Tämä on vaikuttanut osaltaan myös kaikkiin muihin työpajan nuoriin, jonka vuoksi myös muiden myöhästely oli lisääntynyt. Sari oli kyllä aina häpeissään myöhästymisistä, mutta ei kuitenkaan mahtanut niille mitään. Myöhästelyt kertovat jonkin verran Sarin motivaatiosta, joka on muihin nuoriin nähden huomattavasti pienempi. Koska Sari ei oikein pääse mukaan muuhun ryhmään, ei sekään anna lisää motivaatiota olla päivittäin ajallaan paikalla.

Riku ja Tero intoutuivat suunnittelemaan ryhmäkuvaa. (Tutkimusmuistiinpanot)

Emmi otti päättäjän/vetovastuuta valokuvahommassa. (Tutkimusmuistiinpanot)

Maanantaina otettiin Starttipajaryhmästä ryhmäkuva, jota Riku ja Tero rupesivat suunnittelemaan. He eivät kuitenkaan päässeet suunnittelussa pitkälle ennen kuin kuva piti ottaa, jolloin Emmi otti vastuuta siitä miten ja missä kuva otetaan. Emmi alkaa nousta esiin reippaudellaan ja päättäväisyydellään ja uskaltautuu antamaan ohjeita muulle ryhmälle.

Valokuvauksen aikoihin alkoi myös Starttipajatilan maalausprojektin suunnittelu, josta Jouni, Tero ja Lauri jättäytyivät hieman syrjemmälle. Muu ryhmä kuitenkin suunnitteli maalausta aktiivisesti, mutta maalausta aloitettaessa aktiivisia olivat lähinnä Mari, Emmi ja Riku. Niin ryhmäkuvassa kuin maalausprojektissakin näkyy ryhmän jäsenten yhteistyö. Riippuen hieman siitä, mitkä asiat kiinnostavat nuoria, ovat he mukana aktiivisesti eri asioissa ja yhteistyö alkaa sujua hyvin. Poikaporukassa (Jouni, Riku, Lauri ja Tero) on nähtävissä se, että jos joku pojista ei ole kiinnostunut jostain asiasta, eivät ole muutkaan, ellei juttu kiinnosta oikeasti. Pojat kuitenkin osallistuivat mielellään käytännön tekemiseen eli maalaamiseen. Ryhmän yhteistyö näkyy muun muassa osassa seuraavista muistiinpanossa:

Ryhmä käyttää hyväksi Jounin pituutta kunnes Riku ottaa tuolin avuksi. (Tutkimusmuistiinpanot)

Mika intoutui osallistumaan myös. Sari edelleen syrjemällä. (Tutkimusmuistiinpanot)

Jouni jättäytyy pois maalaushommista, koska on tehnyt ”oman osuutensa”. (Tutkimusmuistiinpanot)

Sari yrittää varovaisesti osallistua. (Tutkimusmuistiinpanot)

Myös Tero ja Lauri eivät osallistu enää. (Tutkimusmuistiinpanot)

Sarista näkyi tässä vaiheessa ensimmäistä kertaa omatoimista osallistumista muun ryhmän toimintaan. Sarin osallistuminen tapahtui nopeasti sen jälkeen, kun Jouni oli jäänyt pois maalaushommasta. Sarin käyttäytymisestä voisi päätellä, että hän ei uskaltanut osallistumaan ryhmän toimintaan jos mukana on vahvoja miespersoonia. Jounin vaikutuksesta kertoo myös Teron ja Laurin jättäytyminen pois maalaushommasta nopeasti Jounin pois jäämisen jälkeen.

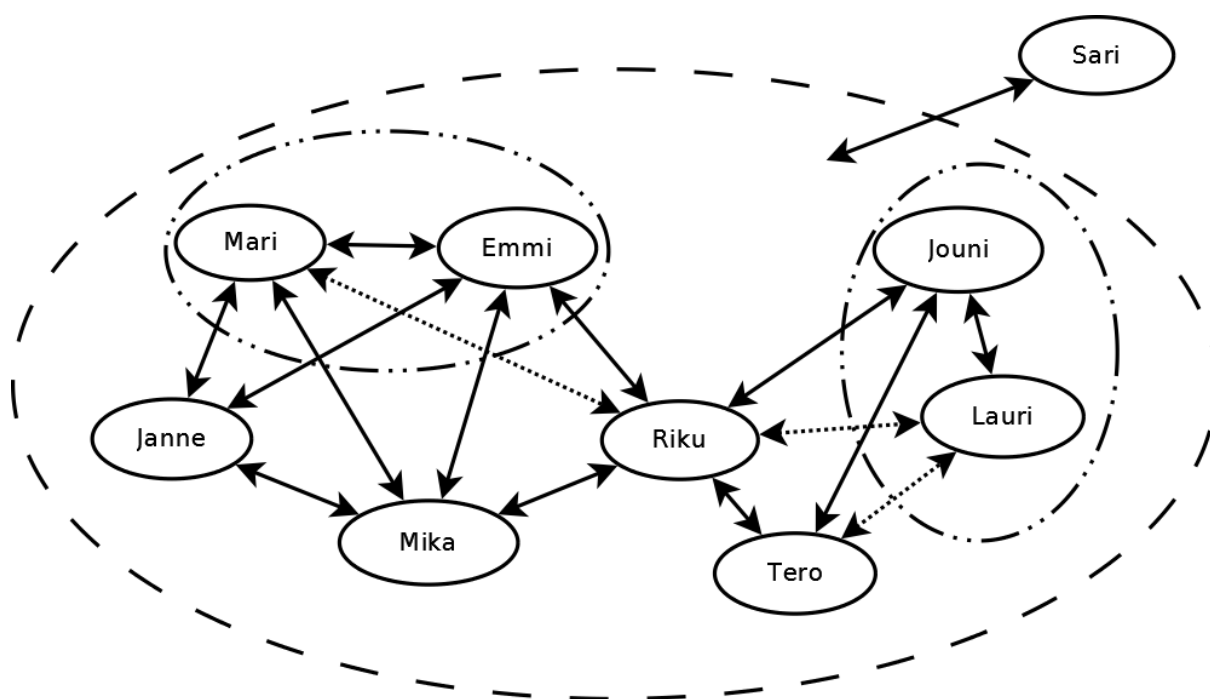
Iltapäivällä ryhmä lähti tutustumaan Juniorinuottaan, minne en itse päässyt mukaan. Sairaana olemisen vuoksi en päässyt seuraamaan ryhmää tiistain ja keskiviikon välisenä aikana, mutta ryhmä oli käynyt tiistaina Elämispajan kanssa retkellä, missä ohjaajat olivat huomanneet hyvää yhteistyötä Starttipajaryhmässä ja vastuuntuntoisuuden kehittymistä ennen kaikkea Rikun ja Laurin kohdalla. Keskiviikkona opinto-ohjaaja oli ollut juttelemassa ryhmän kanssa ja ryhmä oli seurannut keskittyneesti ja ollut rauhallinen vaikka päivän aikana oli paljon istumista ja oleskelua. Torstaina ryhmä oli taasen ollut levottomampi, kun ryhmällä oli ollut kirjoitusharjoituksia. Mari oli ollut vetäytyneempi ja hiljaisempi, jolloin muu ryhmä oli ottanut enemmän vastuuta, etenkin Janne ja Riku. Nämä havainnot ovat Starttipajan ohjaajien tekemiä, joten en niitä tässä tutkimuksessa ota huomioon. Havainnot ovat kuitenkin samankaltaisia omien havaintojeni suhteen.

Kirjoitusharjoitukset jatkuivat perjantaina. Harjoitusten aikana Mika nousi esiin, sillä hän sai aikaiseksi hyvän väittelyn suomen kielestä kirjoitusohjaaja Maijun kanssa. Mika myös antoi palautetta muun muassa Jounille tekstistä ja kehui Jounin kehittymistä. Janne näyttäisi saaneen lisää rohkeutta kirjoittamiseen ja omien kirjoitusten esittämiseen. Janne kuulemma kirjoittaa paljon, mutta ei ole koskaan oikein antanut muiden ihmisten lukea omia kirjoituksiaan.

Neljännellä viikolla näkyi hyvin ryhmän jäsenten lisääntynyt yhteistyökyky, joka auttaa ryhmää pärjäämään erinäisissä harjoitteissa ja ryhmälle annetuissa tehtävissä paremmin. Ryhmän dynaamisuus on muotoutunut siihen suuntaan, että sen jäsenet

tietävät paremmin oman paikkansa ja tehtävänsä. Mari on kärsivällisesti pitänyt oman roolinsa siinä, että ei aio olla se, joka ottaisi johtajan asemaa. Ilmeisesti tämän vuoksi Emmi on noussut enemmän esille ja ottanut ohjeita ja mielipiteitä antavaa roolia. Poikien ryhmässä taas Jounilla on suuri vaikutus muiden toimintaan, vaikkakin Riku osaa tarvittaessa siirtyä Marin, Emmin, Jannen ja Mikan suuntaan. Perjantaina loppupäivästä Starttipajaryhmä kävi nopeasti tutustumassa Kuvasta viestiksi -työpajaan (Kuvi) maanantain yhteistä valokuvauspäivää varten ja tilanteessa Starttipajan nuoret vaikuttivat huomattavasti sosiaalisemmilta kuin Kuvipajan nuoret, joista tosin oli paikalla vain osa. Starttipajan nuoret osasivat jopa nauraa itselle tilanteessa, jossa piti kertoa nimi ja vastata kysymykseen: Mitä sä teet?

Kuvassa 5 havainnollistan ryhmän vuorovaikutussuhteita neljännen viikon jälkeen.

Kuva 5

5.5 Pidetäänkö bileet? – Viides ja kuudes viikko

Viides viikko alkoi Kuvipajan kanssa vietettävällä valokuvauspäivällä. Aamupäivästä ryhmät pääsivät tutustumaan toisiinsa suhteellisen tuttujen tutustumisleikkien avulla.

Starttipajan nuoret eivät epäröineet lähteä juttelemaan uusien nuorten kanssa ja tutustumisharjoitteissa löytyi monia yhteisiä asioita nuorten välillä.

Janne osoitti sosiaalisuuttaan viettämällä koko ensimmäisen kahvitaun Kuvipajan nuorten seurassa, vaikka muut Starttipajan nuoret olivat vielä varovaisesti omassa porukassaan. Seuraavia mielenkiintoisia havaintoja olen tehnyt päivän aikana:

Emmillä Rikun lippis ja Rikulla Emmiin pipo. [Emmi] Lyöttäytyi enemmän Jounin, Teron ja Laurin seuraan. (Tutkimusmuistiinpanot)

Emmi halusi omaehtoisesti sotkea ryhmiä/tiiviitä porukoita menemällä toiseen ryhmään. (Tutkimusmuistiinpanot)

Kaikki pajalaiset olivat innokkaasti mukana valokuvausjutuissa. Sarin, Mikan eikä Teron kohdalla näkynyt syrjään vetäytymistä. (Tutkimusmuistiinpanot)

Emmi halusi selvästi hieman sekoittaa pakkaa päivän aikana. Riku ja Emmi vaikuttivat yllättäen tulevan todella hyvin toimeen ja vaihtoivat muun muassa päähineitään (jotka jäivät toisille useamman päivän ajaksi). Emmi vaikutti muutenkin viettävän aikaa enemmän poikaporukassa, joka saattaisi viitata tutustumisenhaluun myös toiseen puoleen Starttipajaryhmästä. Ryhmiin jakohetkellä vaikutti siltä, että sattumalta oli taas tulossa samat perinteiset pikkuporukat, joissa nuoret viettivät lähes koko ajan aikaa muutenkin. Emmi reagoi tähän ja halusi itse vaihtaa paikkaa toiseen porukkaan, jotta ryhmät vähän sekoittuisivat. Riku, Lauri ja Tero halusivat kuitenkin pitäytyä yhdessä, mihin olivat ryhmänjakohetkellä päätyneetkin.

Viikko oli alkanut koko Nuorten Taidetyöpajan yhteisellä kahvituksella kun Elämyspaja oli aamunavaukseksi järjestänyt pannukahvituksen. Tästä myös Starttipajan nuoret olivat saaneet idean järjestää seuraavana aamuna (tiistai), oman pajan aamunavauksena, kahvituksen, jolloin aamukahvit voi juoda vasta pajapäivän alkamisen aikoihin, eikä tarvitse tulla aikaisemmin keittämään ja juomaan aamukahveja. Aamulle oli kuitenkin sovittu vierailleva ohjaaja pitämään Shindo-venyttelyä, jonka vuoksi aamunavausta ei kokonaisuudessaan voitu järjestää sillä hetkellä ja nuoret joutuivat juomaan aamukahvit hyvin nopeasti. Tämä aiheutti selvästi närää nuorten keskuudessa, sillä he eivät halunneet enää Shindon jälkeen pitää aamunavausta loppuun. Samankaltainen tapaus tapahtui myös seuraavana aamuna.

Tiistain aikana tein ryhmälle ryhmädynaamisen harjoitteen, jossa jokainen nuori sai miettiä ja piirtää A4 kokoiselle paperiarkille omanlaisen ryhmäkartan Starttipajaryhmästä. Nuorten tekemät ryhmädynaamiset kartat olivat lähes kaikki hyvin samoilla linjoilla. Kartoissa näkyi kahden ryhmän syntyminen Mari, Emmi, Janne ja Mika ja Jouni, Lauri Riku ja Tero. Sarin syrjässä oleminen näkyi myös hyvin ja Rikun asema toimia hieman enemmän näiden kahden ryhmän välillä. Ryhmädynaamisista kartoista näkyi myös Marin ja Emmin läheinen suhde sekä Jounin ja Laurin ystävystyminen. Ryhmädynaamiset kartat olivatkin siis hyvin samankaltaisia, kuin kuvassa 5 havainnollistamani ryhmä.

Tiistaina näkyivät myös edellisen valokuvauspäivän vaikutukset, sillä Sari löysi Kuvi-pajalaisista itsellensä Starttipajakson aikana ensimmäisen henkilön, jonka kanssa intoutui enemmän juttelemaan ja viettämään aikaa. Tässä näkyy yksi positiivinen puoli Nuorten Taidetyöpajalla käytössä olevasta tavasta tutustuttaa pajalaisia muihin pajoihin ja pajalaisiin. Tätä kautta Sari löysi itsellensä seuraa ja vaikka hän ei toisen pajan nuoren kanssa voikaan viettää aikaa oman työpajan aikana, on hänelle monesti kahvitauoilla seuraa eikä hänen tarvitse olla yksin. Mietittäväksi asiaksi jää kuitenkin se, missä vaiheessa Starttipajan nuoria kannattaa alkaa tutustuttamaan muiden työpajojen nuoriin.

Sarissa näkyi muutosta myös sen suhteen, että Starttipajatilan maalausprojektissa Sari lähti viimeistelemään maalausta hyvin helposti Marin pienellä houkuttelulla. Maalausprojektin viimeistelyyn osallistui omatoimisesti myös Mika ja Emmi päätöksentekona näkyi taas selkeänä mielipiteenä, saako Jouni maalata kissan raidoille ääri-viivat vai ei. Iltapäivällä kävimme tutustumassa oppisopimuskeskukseen, jossa Laurin ja Jounin kiinnostus omaa tulevaisuutta kohtaan näkyi aktiivisuutena ja kiinnostuksena jäädä esittämään kysymyksiä esittelyn jälkeen.

Loppuviikosta nuoret tekivät ”kaasukammio”-harjoitteen, jossa nuoret joutuivat suunnittelemaan yhdessä, olemaan sokkoina, ohjaamaan toisiaan ja luottamaan toisiinsa. Harjoitteessa oli tarkoitus ohjata sokkona olevia äänettömästi huoneessa, josta piti kerätä paperilappuja ja varoa ”sähköjohtoja”, jotka lamauttivat. Huone oli laboratorio, missä oli tapahtunut räjähdys. Tämän vuoksi huone oli täynnä kuvitteellista myrkyllis-

tä kaasua. Nuoret saivat 45min aikaa suunnitella harjoitteen toteuttamista ja toiset 45min aikaa tehdä harjoitteen. Suunnittelu ryhmältä onnistui hyvin ja kaikki nuoret olivat siinä mukana. Harjoite eteni lähes kaikilta hyvin, mutta Mika turhaantui jossain vaiheessa jatkuvaan lamaantumiseen huonon ohjauksen ymmärtämisen vuoksi. Myös Lauri ilmaisi jossain vaiheessa, että häntä ei huvita, eikä oikein ymmärrä harjoitteen tarkoitusta. Lauri oli kuitenkin mukana harjoitteen loppuun asti vaikka ei tiimityöskentelyyn enää juurikaan osallistunut. Ryhmän parittomuudella oli suuri vaikutus Laurin ulosjäämiseen. Harjoitteessa olisikin hyvä miettiä, kuinka pariton ryhmä saadaan ohjeistettua harjoitteeseen niin, että ryhmän jäsenet huomioisivat kaikki ja jokaisella olisi jotain tekemistä. Ryhmä ymmärsi harjoitteen jälkeen, että suunnittelutyön olisi voinut tehdä paremmin.

Loppuviikosta tein myös viimeisen haastattelun, jossa halusin tietää nuorten mielipiteitä omista ja toisten rooleista. Haastattelussa ilmeni monia mielenkiintoisia asioita, miten ryhmän nuoret ymmärtävät oman tai toisten paikan ja aseman. Nuoret kuvailivat omia roolejaan seuraavasti:

Futis ja jääkiekko... urheilija. Aika kärjessä. (Jouni)

Puhelias. Yritän olla mukava ja mahdollisimman paljon mukana. Yritän olla kivaa seuraa. (Lauri)

Vähän joka puolella kaikkien kanssa. Ei ole selkeää roolia muodostunu. (Janne)

Aika Monipuolinen. (Riku)

Ulkopuolisen ja myöhästyjän rooli. (Sari)

Koitan kannustaa kaikkia. Oon välillä tarkoituksella hiljaa... Annan tilaa muille. Jos kukaan ei sano mitään niin oon se joka avaa suun. (Mari)

Urpo... semmonen vähän hölmö. Osallistuvainen. (Emmi)

Joskus mölisijä, joskus hiljaisempi. Riippuu vähän päivästä. (Tero)

En osaa yhtään vastata, mutta ehkä sellainen tarkkailijan oloinen. (Mika)

Jouni, ehkä hieman vahingossa, kuvasi itseään kärjessä olevaksi tyypiksi, jolla ilmeisesti tarkoitti sitä, että hänellä on eräänlainen johtava asema ryhmässä. Tätä tukee myös Sarin kommentti:

Jouni on hyvässä mielessä voimakas persoona. Vois olla jonkinlainen johtohahmo. (Sari)

Kuitenkaan muiden vastauksista ei näy, että Jounia pidettäisiin jotenkin johtavana hahmona. Jouni osasi kuvailla hieman millaisia henkilöitä Riku ja Lauri ovat, mutta ei oikein osannut muista ryhmän jäsenistä antaa minkäänlaista mielipidettä. Sarin roolista ryhmällä oli ehkä selkein mielipide.

Sari seurailee vierestä ja on hiljaa. Se on vanhin, niin ehkä sen on vaikea tulla muiden kanssa juttuun. (Lauri)

Sari vähän hiljanen. Jäänyt taka-alalle. Hiljanen mukana tulija. (Janne)

Sari on porukan aikuinen. (Mari)

Sari vähän ehkä hiljanen. (Emmi)

Sarilla vähän samantapainen rooli kuin mulla (tarkkailijan oloinen), mutta ei oo niin paljoa muiden kanssa tekemisissä. (Mika)

Sari nähdään porukan hiljaisena vierestä seurailevana aikuisena, mutta toisin kuin Sari itse kuvaili rooliaan, muun ryhmän vastauksista ei näy, että Saria pidettäisiin kuitenkaan kovin ulkopuolisena. Sarilla on oma paikkansa ryhmässä vaikka hän ei itse asiaa niin koekaan. Samantapainen tarkkaileva rooli on myös Mikalla.

Mikan rooli kyseenalaistaja ja ajattelija. (Janne)

Mika samantyyppinen kuin minä, semmonen tarkkailija. (Sari)

Mika ja Janne fiksuja, porukan aivot. (Mari)

Mika miittelijäs. (Emmi)

Mikalla on ollut aika selkeä rooli oikeastaan Starttipajakson alusta asti. Mika on ollut se porukan kyseenalaistaja ja ajattelija kuten Janne asian ilmaisi. Vaikka Sari piti Mikan roolia samantyyppisenä kuin omaansa, on kuitenkin mielenkiintoista, että Sari

ja Mika eivät ole lähentyneet enempää Starttipajajakson aikana vaikka ikäeroakaan heillä ei loppujen lopuksi kovin merkittävästi ole. Toisaalta Mika on jonkin verran sosiaalisempi kuin Sari, mikä saattaa Sarin silmiin vaikuttaa uhkaavalta, eikä Sari ole sen vuoksi uskaltanut tutustumaan paremmin.

Janne on hieman mysteerinen. Paljon erilaisia näkemyksiä. Vaikuttaa psykologiselta ja filosofiselta. (Mika)

Mari mietтелиäs ja hauska, höppänä... kuin myös Janne. (Emmi)

Jannelle muiden oli suhteellisen hankala nimetä minkäänlaista roolia. Janne toisaalta viihtyi tässä vaiheessa lähinnä Marin ja Emmen kanssa ja Mika oli suurimmaksi osaksi myös mukana tässä ryhmässä. Tämän vuoksi on ymmärrettävää, että Jouni, Tero, Lauri ja Riku eivät ole päässeet kovinkaan paljon tutustumaan Janneen. Tämä oli myös yleisesti havaittavissa kyseiseltä poikaporukalta, että oman porukan ulkoisten nuorten roolien kuvaileminen oli hyvin vaikeaa. Poikaporukasta Lauria, Rikua ja Teroa pidettiin ryhmän humoristisimpina henkilöinä.

Lauri ja Riku porukan naurattajia. (Jouni)

Riku ja Tero eniten puheliaita ja ystävällisiä. (Lauri)

Lauri on porukan "rebel". (Janne)

Tero on hauskuuttaja. Lauri kanssa. Lauri puhuu tosi paljon. (Riku)

Loput pojat... Riku on semmonen hauskuuttaja. (Sari)

Pojilla on ainakin semmonen rooli, että pitää pitää ääntä. (Mari)

Riku, Jouni, Tero hölmönhauskoja. -- Lauri kovis. (Emmi)

Emmi ja Riku iloisimmat yleensä. (Tero)

Lauria luonnehdittiin ryhmän "rebeliksi", kovikseksi, joka on mielestäni hyvin mielenkiintoista, sillä Lauri ei ole kuitenkaan kovin paljoa osoittanut vastahakoisia elkeitä asioiden suhteen, lukuun ottamatta useana aamuna tapahtunutta myöhästelyä. Lauri ei myöskään ole vaikuttanut kovinkaan "kovistelevalla" nuorelta. Mari on saanut selkeän ryhmästä huolehtijan roolin.

Mari huolehtii, että kaikki pääsee kaikkeen mukaan. Henkinen äiti. (Janne)

Mari on ehkä semmonen joka huolehtii, että hommat tulee tehtyä. (Riku)

Mari aika rauhallinen ja huolehtivainen. (Mika)

Marin äitimäinen ja huolehtivainen rooli johtuu todennäköisesti siitä, että Mari on ryhmän nuorista ainut, jolla on omia lapsia. Äitimäisyys näkyy tällöin myös ryhmän toiminnassa ja Mari on henkilö, joka pitää huolen asioista ja asioiden järjestymisestä. Mari pitää selkeästi myös huolta siitä, että jokainen ryhmän jäsen tulee huomioitua vaikka osa haluaa hieman syrjemmässä ollakin. Mari on kuitenkin pitäytynyt ottamasta johtajan roolia ryhmässä, jolloin esiin on noussut enemmän Emmi pirteytensä ja reippautensa vuoksi.

Emmi sitoo porukkaa yhteen. Valloittava persoona ja sosiaalinen. (Janne)

Emmi hihittää, hauskuuttaa. (Mari)

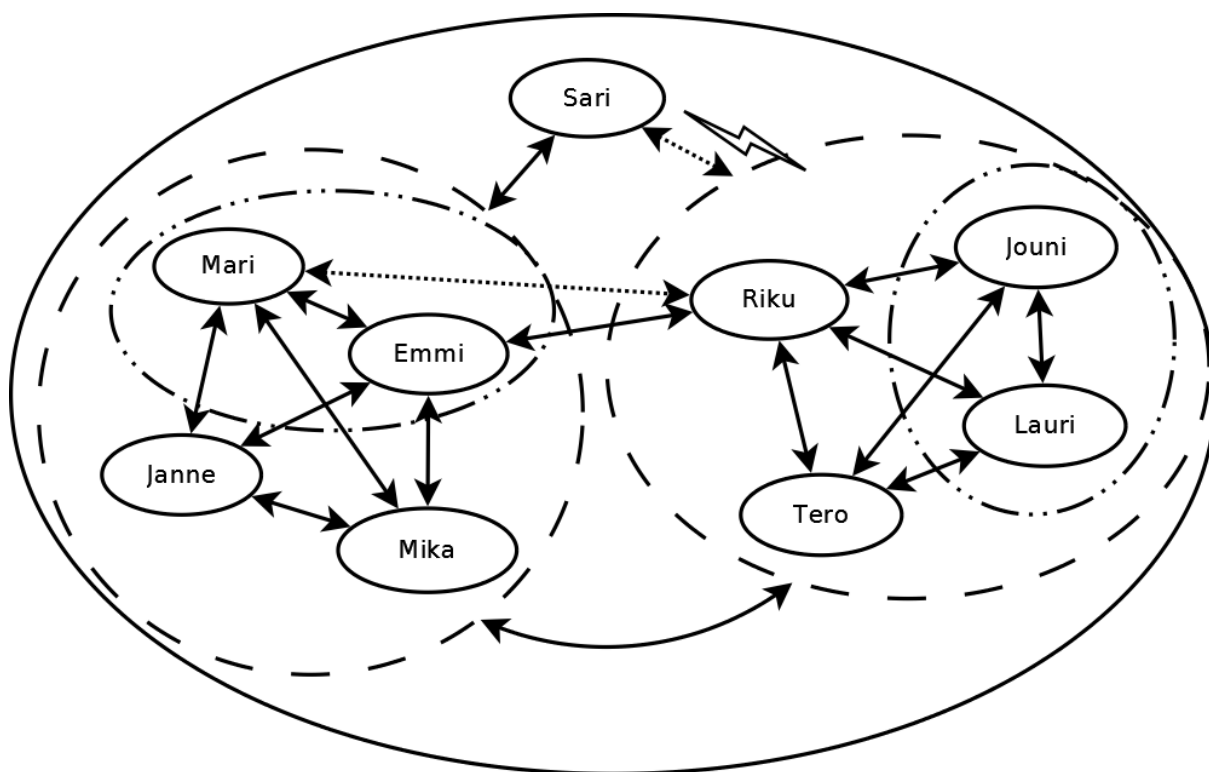
Emmi ryhmän ilopillerimäinen. (Mika)

Janne kuvailee Emmiä hyvin porukkaa yhteen sitovana henkilönä. Viimeisimmän viikon aikana Emmi oli henkilö, joka oli eniten lähentynyt Jounin, Teron, Laurin ja Rikun porukkaa suurimmaksi osaksi lähinnä viimeisimpänä mainitun henkilön kautta. Emmi pirteys vaikuttaa hyvin positiivisesti ryhmään, mutta muu ryhmä ei näe Emmiä kuitenkaan johtavana hahmona, vaikka Emmi on osoittanut päätösvaltaa ja tomeruutta viimeisimpien viikkojen aikana. Marin ja Emmi suhde on kuitenkin hyvin tasavertainen ja Emmi jopa uskoutuu enemmän Marille kuin toisin päin. Mari on helppo henkilö lähestyä ja Marin luotettavuutta lisää todennäköisesti äitinä olemisen rooli.

Kuudennella viikolla havainnoin ryhmää ainoastaan maanantaina ja tiistaina. Alun perin minun piti lopettaa havainnointi viidennen viikon loppuun, mutta koska ryhmän nuoret olivat päättäneet järjestää viikonloppuna yhteisen illanvieton vapaa-ajallaan, halusin tulla seuraamaan ryhmää vielä viikon alussa. Tämän yhteisen illanvieton vaikutuksen ovatkin oikeastaan ainoat olennaiset ryhmädynamiikkaan liittyvät asiat kyseisellä viikolla. Viikonlopun vaikutukset näkyivät ryhmän lähentymisenä Saria lukuun ottamatta, joka ei viikonlopun riennoissa ollut mukana. Sarin poisjääminen illanvietos-

ta oli harmi, sillä se olisi voinut saattaa Sarin huomattavasti paljon lähemmäs muita ryhmän jäseniä.

Kuvassa 6 havainnollistan ryhmän vuorovaikutussuhteita aineiston keräämisen viimeisellä viikolla. Suurella yhtenäisellä ympyrällä kuvaan ryhmää kokonaisuutena ja sitä, että Sarikin on tullut osaksi ryhmää. Katkoviivoilla tehdyt ympyrän kuvaavat pienempiä ryhmiä ja piste-piste-viiva erottaa ryhmästä läheisemmässä suhteessa olevat henkilöt. Kuvan tilanne on siis hetkeltä jolloin päätin ryhmän havainnoinnin. Tämän jälkeen ryhmällä jatkui Starttipaja vielä noin kolmen viikon ajan, mutta se mitä silloin tapahtui, ei liity enää tähän opinnäytetyöhön.

Kuva 6

6 YHTEENVETO

Tässä kappaleessa pohdin syvemmin suurempia kokonaisuuksia aineistonkeruun ajalta – suurempia kokonaisuuksia, jotka ovat tulleet esille aineistoa läpi käydessäni ja jotka mielestäni ovat olennaisia, mahdollisesti lisää tietoutta antavia asioita tässä

tutkimuksessa. Tällaisia kokonaisuuksia ovat muun muassa nuorten roolit ja niiden muutos Starttipajajakson aikana, roolien vaikutus ryhmän dynaamisuuteen, ryhmän muodostumisen vaiheet suhteessa teoriaan ja muihin samankaltaisiin ryhmiin, Nuotta-valmennuksen vaikutukset ryhmäytymiseen ja ohjaajien toiminnan ja harjoitteiden vaikutukset ryhmän kehittymiseen.

6.1 Starttipajaryhmän roolit

Ryhmän jäsenten roolit olivat yksi päällimmäisistä asioista aineistonkeruun aikana jota pohdin ja havainnoin. Erilaisten roolien nimeäminen eri ryhmän jäsenille on jäänyt pelkästään havainnointini ja haastatteluideni varaan, sillä minulla ei ollut missään vaiheessa mahdollisuutta käydä nuorten kanssa yksilökeskusteluita selvittääkseni esim. heidän taustaansa, mistä olisi selvinnyt jo monia rooleja. Tämän vuoksi keskityn pohtimaan pelkästään niitä rooleja, jotka ovat tulleet esille aineistonkeruun aikana ja joilla mielestäni on vaikutusta ryhmän dynamiikkaan. Näitä rooleja olen koonnut seuraavaan taulukkoon suunnilleen siinä järjestyksessä kuin ne ovat esiintyneet.

<p>Mari</p> <ul style="list-style-type: none"> • Äiti • Varattu • Innostaja • Tulee toimeen kaikkien kanssa • Huolehtija • Johtohahmo (socioemotionaalinen) 	<p>Emmi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Innostaja • Varattu • Ilopilleri • Uskaltaa sanoa mielipiteensä • Johtohahmo (tehtävä) • Ryhmän tiivistäjä 	<p>Janne</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tyttöjen kanssa toimeen tuleva • Sosiaalinen • Hyvä kirjoittamaan
<p>Mika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Syrjässä olija • Mietiskelijä • Sosiaalinen • Erilainen musiikkimaku 	<p>Sari</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vanhin • Ulkopuolinen • Syrjässä olija • Myöhästelijä 	<p>Tero</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nuorin • Hauska
<p>Jouni</p> <ul style="list-style-type: none"> • Urheilullinen • Tykkää koripallosta • Veikkaaja • Johtohahmo? 	<p>Riku</p> <ul style="list-style-type: none"> • Humoristi • Tulee toimeen kaikkien kanssa 	<p>Lauri</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rebel • Puhelias • Hauska

Yksi olennaisimpia rooleihin liittyviä seikkoja on johtohahmon muodostuminen. Slater (1955) on havainnut, että ryhmissä esiintyy usein kahdenlaisia johtajarooleja: tehtäväjohtaja ja sosioemotionaalinen johtaja. Tehtäväjohtajan rooliin kuuluu toimia tehtävien onnistumisen varmistajana ja sosioemotionaalinen johtaja huolehtii ryhmän hyvästä toimeen tulemisesta ja erinäisten konfliktien ratkaisemisesta. (Pennington 2005, 90.) Myös tässä Starttipajaryhmässä oli havaittavissa näitä kahdenlaisia johtajan rooleja. Emmi nähtiin ryhmän tiivistäjänä ja Mari oli johtajan roolia yrittänyt vältellä koko Starttipajan ajan. Kuitenkin Emmistä oli eniten nähtävillä eräänlainen tehtäväjohtajan rooli, koska Emmi esitti yleensä ensimmäisenä mielipiteen, kuinka jokin asia tulisi hoitaa. Mari, joka oli hyvinkin huolehtivainen koko ryhmästä oikeastaan koko ajan, oli tietämättään ottanut sosioemotionaalisen johtajan roolin. Loppuvaiheessa Starttipajaksoa Emmi saattoi kuitenkin enemmän ottaa itselleen myös sosioemotionaalisen johtajan roolia. Osa porukasta näki myös Jounin johtohahmona, jota hän todennäköisesti olikin poikaporukan kesken. Jouni ei kuitenkaan koko ryhmässä ollut se, joka päätti asioista ja ohjeisti koko ryhmää oikeaan suuntaan tehtävien ratkaisun kannalta. Tätä tukee myös Jannen kommentti viimeisessä haastattelussa:

Meillä on erilaisia rooleja pienissä ryhmissä kuin koko ryhmän kanssa. (Janne)

Nämä ryhmän johtajaroolit luovat ryhmälle perustan johon kaikki ryhmän jäsenet voivat luottaa. Sinänsä mielenkiintoista on se, että molemmat ryhmän johtajat olivat tyttöjä, vaikka ryhmästä löytyi myös vahvapersonallisia poikia, jotka olisivat voineet toimia johtajina. Tähän vaikuttaa todennäköisesti se, että Mari ja Emmi olivat molemmat hieman vanhempia kuin kukaan mahdollisista poikajohtajista.

Yhtenä pohtimisen arvoisena seikkana näen myös sen, että Marilla ja Emmillä oli molemmilla poikaystävät. Tämä asia tuli esille heti Starttipajan alussa ja vaikutti ryhmädynamiikkaan siinä mielessä, että yksikään poika ei lähentynyt kumpaakaan tyttöistä seksuaalisessa mielessä. Jos tytöistä toinen tai molemmat olisivat olleet vapaita, olisi ryhmä saattanut olla tiiviimpi poikien mahdollisesti lähentyessä tyttöjä ja haikiessaan omaa asemaansa näkyvämmäksi. Poikien roolit olisivat saattaneet olla vahvempia ja johtaneet helpommin esim. Jounin johtajaroolin syntymiseen suhteessa koko ryhmään. Tämä olisi saattanut luoda ryhmässä tosin myös konfliktitilanteita ja olla suuremmaksi haitaksi ryhmäytymisen kannalta.

Marin tai lopussa Emmin roolit Starttipajalla voidaan nähdä sosioemotionaalisina johtajina, jotka yrittivät huomioida kaikkia muita ryhmän jäseniä. Ryhmän kokonaisvaltaisen muodostumisen kehittymiseen ja sosioemotionaalisen johtajan rooliin kannattaakin kiinnittää huomiota ja yrittää antaa mahdollisimman paljon tilaa tällaisen johtajan roolin syntymiselle, jotta sosioemotionaalinen johtaja voisi toimia ryhmää yhdistävänä henkilönä jo mahdollisimman aikaisin. Hyvin toimivasta ryhmästä hyötyvät kaikki ryhmän jäsenet, mutta huonosti toimiva ryhmä rajoittaa starttivalmennuksen onnistumista paljon.

Ryhmän jäsenillä oli monia rooleja, joilla saattoi olla paljonkin vaikutusta muihin ryhmän jäseniin. Tällaisia rooleja olivat muun muassa Jannen rooli hyvänä kirjoittajana, joka saattoi antaa muille ryhmän jäsenille intoa kirjoittamiseen. Emmi oli ryhmän ilopilleri, joka loi positiivista mieltä koko muulle ryhmälle. Samoin Rikun, Laurin ja Teron hauskuus ilahdutti muuta ryhmää. Mika kuunteli ryhmästä hyvin erilaista musiikkia suhteessa muihin, jonka vuoksi muut ryhmän jäsenet saivat kokea uudenlaisia musiikkielämyksiä ja heidän musikaalinen näkökantansa laajeni. Jounin rooli urheilullisena ja koripalloa pelaavana, sai myös muut ryhmän pojat innostumaan koripallon pelaamisesta.

Osa rooleista vaikutti ryhmään kuitenkin myös negatiivisesti, kuten esimerkiksi Sarin ja sitä kautta myös Laurin myöhästely. Muut ryhmän jäsenistä alkoivat ottamaan tästä jopa mallia ja myöhästelyitä tuli enemmän myös muiden kohdalla. Jouni harrasti uhkapelaamista urheiluveikkaamisen kautta ja tämä innosti myös muita poikia (Riku, Lauri ja Tero) veikkaamaan, vaikka he sitä olivat ennalta jo vähän tehneetkin.

Ryhmän rooleja kyseltäessä tuli esille, että ryhmän jäsenet tunnistavat suhteellisen hyvin erilaisia rooleja ryhmässä. Nuoret osasivat nimetä ryhmästä johtohahmoja ja ryhmää kiinteyttäviä hahmoja. Monet rooleista olivat hyvinkin päällepäin nähtävissä, mutta joidenkin roolien kohdalla ryhmää ulkopuolelta havainnoivalle ihmiselle ei välttämättä aukea se, mitä nuoret milläkin roolilla tarkoittivat.

6.2 Starttipajaryhmän muodostumisen vaiheet

Ryhmän muodostumisen vaiheet olivat toinen olennainen asia mitä aineistonkeruun aikana havainnoin. Starttipajan ryhmäytymisen ensimmäinen vaihe meni suhteellisen odotusten mukaisesti. Ryhmän jäsenet etsivät paikkaansa ryhmässä eikä kukaan halunnut yrittää ärsyttää toisiaan. Ryhmäläiset tekivät yksilösuorituksia harjoitteissa, mitä kautta ratkaisivat tehtävät.

Kuohuntavaihe ja sopimisvaihe sekoittuivat kuitenkin hyvinkin paljon ryhmän muodostumisen aikana. Ryhmä näytti siirtyvän hyvin nopeasti sopimisvaiheeseen, sillä ryhmähengen muotoutuminen oli hyvin nopeasti havaittavissa. Ryhmän nuoret vaikuttivat hyväksyvän toisensa hyvinkin pian, mikä saattaa johtua paljon ryhmän luonteesta, jossa nuoret ovat hyvin samanlaisessa tilanteessa toistensa kanssa. Kuohuntavaiheen tunnusmerkkejä ryhmästä näkyi kuitenkin vähän silloin tällöin ja suurimmat merkit tulivat vasta hyvin myöhään. Sopimisvaihe ja kuohuntavaihe vaikuttivat hie-man vaihtavan jopa paikkaansa tai ainakin ne menivät hyvin paljon lomittain.

Hyvin toimivan ryhmän merkkejä Starttipajaryhmästä näkyi oikeastaan vasta neljännellä viikolla, jolloin ryhmä alkoi suunnittelemaan harjoitteita paremmin ja jäsenten vuorovaikutus oli kunnossa. Kolmannella viikolla toimivan vuorovaikutuksen syntymisestä oli havaittavissa jo merkkejä, mutta oikeastaan vasta neljännen viikon harjoitteet saivat ryhmän todella toimimaan yhdessä miettien kuinka harjoitteet kannattaa tehdä. Se, pääsikö tai tuleeko ryhmä koskaan pääsemään hyvin toimivan ryhmän vaiheeseen, jää kuitenkin arvoitukseksi tässä opinnäytetyössä ja ohjaajilla on suuri merkitys tämän suhteen.

Ryhmään syntyi kaksi pienempää ryhmää, jotka olivat havaittavissa koko Starttipajakson ajan. Mikä jakoi Starttipajaryhmän näihin kahteen pienempään, kuitenkin hyvin toistensa kanssa kommunikoivaan, ryhmään? Ikä oli tässä asiassa yksi suuri tekijä joka aineistonkeruun aikana tuli havaittua. Tiedän kuitenkin omasta kokemuksestani monia muita ryhmiä, joissa isommatkaan ikäerot eivät ole aiheuttaneet kahtia jakautumista. Toisaalta jäsenten erilaiset, mutta pienryhmien jäsenten samankaltaiset mielenkiinnon kohteet edesauttoivat pienempien ryhmien syntymistä. Voisiko kokonaisvaltaisen ryhmän syntymistä miettiä jo nuorten valintavaiheessa Starttipajalle,

missä voisi yrittää löytää jonkun nuoren, joka toimisi hyvin koko ryhmää yhdistävänä? Tällaisena nuorena tosin kyseisen Starttipajajakson alussa toimi esimerkiksi Mari.

6.3 Starttipajaryhmän suhdejärjestelmät

Starttipajaryhmän kommunikaatiosuhteet voidaan ymmärtää verkkomaisena kommunikaationa. Nuoret kommunikoivat kaikki kaikkien kanssa, mutta ryhmässä oli havaittavissa kaksi erillistä ryhmää joiden välisen kommunikoinnin ratkaisevimmat henkilöt olivat Emmi ja Riku. Sari taasen kommunikoi lähinnä vain Marin ja Emmin suuntaan, jolloin Sarista ja näistä kahdesta ryhmästä muodostui myös eräänlainen jonomainen kommunikaatio. Ryhmän parittomuudella oli todennäköisesti suuri vaikutus kommunikaatiosuhteiden syntymiseen. Alun perin ryhmän kooksi oli pitänytkin tulla kymmenen henkilöä, mutta yhden nuoren poisjäämisen vuoksi koko jäi vain yhdeksään. Ryhmän pariton lukumäärä aiheutti ryhmässä sen, että kaikille ryhmän jäsenille ei ollut paria ja läheisempiä parien välisiä suhteita ei päässyt syntymään.

Valtasuhteiden seuraaminen kyseisen Starttipajan osalta oli mielenkiintoista. Luonnollisesti ryhmän niin sanotuilla johtohahmoilla oli valtaa, joka tuli huomattua esimerkiksi Emmin auktoriteetista sanoa omia mielipiteitään asioista, joita muut ryhmän jäsenet mukailivat. Jounin kohdalla valta näkyi poikien pienemmässä ryhmässä. Jos Jouni ei halunnut tehdä jotain, muutkin pojat kieltäytyivät tai lopettivat tekemisen, etenkin Lauri ja Tero. Vallan käyttö tämän kaltaisessa Starttipajaryhmässä ei ollut itsestäänselvyys. Nuoret olivat ehkä jopa suhteellisen varovaisia aineistonkeruujalla vallan käytöstä, sillä muun muassa mielipiteiden esittäminen asioiden suhteen ei ollut kovin yleistä, vaan nuoret monesti myöntivät yhteiseen päätökseen asioista. Todennäköisesti vallan käyttö on Starttipajakson loppuvaiheilla lisääntynyt.

Tunnesuhteilla oli suuri merkitys Starttipajaryhmän ryhmän muodostumiseen. Esim. Sarin syrjään jääminen saattoi johtua eräänlaisesta pelosta muita ryhmän jäseniä kohtaan, etenkin poikia. Mari ja Emmi eivät aluksi tulleet toimeen, mikä johtui todennäköisesti ennakkoluuloista ja tunteista toista ihmistä kohtaan. Pian tytöt kuitenkin huomasivat, että kummatkin ovat ihan hyviä tyyppejä, mikä mahdollisti tyttöjen lähenymisen Starttipajan aikana. Jannen mielipide Laurista ”rebelinä” kuulosti mielenkiin-

toiselta. ”Rebeliksi” kutsumisen voisi ymmärtää jopa jonkinlaisena ihailuna tai idolina pitämisenä. Lauri mietti haastattelussa, että voisi tutustua Jouniin, Rikuun ja Teroon Starttipajajakson jälkeen. Laurille oli siis syntynyt eräänlainen tunnesuhde jo tässä vaiheessa muihin poikiin, mutta hän ei halunnut tunnesiteen tulevan tärkeäksi ennen kuin Starttipajajakso loppuu. Lauri siis koki, että Starttipaja on jotenkin esteeksi paremmin tutustumiseen. Tähän saattoi löytyä ratkaisu silloin, kun Starttipajalaiset pitivät yhteisen illanvieton, missä pääsivät tutustumaan rennommissa merkeissä toisiinsa, eikä Starttipajalla vaikuttaneet suhdejärjestelmät olleet läsnä.

Kuinka sitten normisuhteet näkyivät Starttipajaryhmässä? Yleiset näkyvät säännöt tulivat nuorille jo siinä vaiheessa kun he kirjoittivat sopimuksen Starttipajajaksosta. Näitä sääntöjä ei kuitenkaan noudatettu kaikilta osin, esim. myöhästely ja kiroilu olivat yleisiä. Ohjaajat toivat asian esille ja antoivat nuorten päättää mitä asian suhteen tehdään. Nuoret halusivat luoda työpajalle säännöt ja yhdeksi rangaistukseksi tuli muun muassa ”kiroilupurkki”.

Ryhmässä enemmän piilossa olleita normeja oli suhteellisen vaikea löytää. Marin muut huomioon ottava -asenne loi eräänlaisen tiedostamattoman säännön siitä, että kaikki ovat osana ryhmää. Ketään ryhmässä ei missään vaiheessa kiusattu, joka osaltaan tuli selväksi jo Starttipajasopimuksessa. Luulen, että tähän oli vaikutusta kuitenkin myös yleisellä hyväksymisellä.

6.4 Nuotta-valmennus Starttipajan menetelmänä

Nuotta-valmennus toimi Starttipajan yhtenä menetelmänä. Nuotta-valmennus oli tämän Starttipajaryhmän kohdalla toteutettu pajajakson toisella viikolla, mikä teoriassa toimi hyvin ryhmäytymistä edistävänä valmennuksena. Nuotta-valmennukseen osallistui kuitenkin myös toinen työpaja Virtapaja, jonka pajajakso oli jo päättymäisillään ja Nuotta-valmennuksen tavoitteet Virtapajalle olivat huomattavan erilaiset kuin Starttipajalla.

Nuotta-valmennusta kannattaakin siis miettiä, olisiko mahdollista toteuttaa se pelkätään oman pajan kanssa, milloin valmennus tapahtuu pienemmässä ryhmässä ja

pienryhmätyöskentelystä saadaan tällöin tehokkaampaa. Ymmärrän sen, että säästösyistä ja useiden työpajojen vuoksi on työpajoja hyvä yhdistää. Jos tämä on välttämätöntä, olisi hyvä, että Nuotta-valmennukseen lähtisi silloin edes suunnilleen samassa ryhmäytymisen vaiheessa olevat työpajat. Virtapajan ryhmäprosessin tilanne oli jo sellainen, että Starttipajan nuorten oli hyvin vaikea päästä Virtapajalaisten kanssa tekemisiin.

6.5 Starttipajanuorten tutustuttaminen muiden pajojen nuoriin

Yksi pohdiskelun arvoisista asioista on se, missä vaiheessa Starttipajan nuoria kannattaa alkaa tutustuttamaan muiden pajojen nuoriin. Nuorten Taidetyöpajan tapa tutustuttaa eri pajojen nuoria toisiinsa on ideana todella hyvä. Nuoret saavat mahdollisuuden löytää omankaltaisia nuoria myös muista työpajoista ja sosiaalistaminen on huomattavasti tehokkaampaa. Kuinka pitkälle oman pajan ryhmäprosessissa kannattaa sitten mennä, ennen kuin nuorten täytyy tutustua muihin nuoriin? Käytän tässä tilanteessa sanaa ”täytyä”, koska esim. Nuotta-valmennuksessa nuorilla ei ollut mahdollisuutta olla vain oman ryhmän kesken. Tämä aiheutti muun muassa närää ainakin yhdessä Starttipajan nuoressa.

Nuorten tutustuttaminen toisten työpajojen nuoriin on kaksiteräinen miekka, sillä osa nuorista haluaa ja voi löytää muista pajoista seuraa itselle, jos sellaista ei omasta pajasta löydy. Osalle nuorista tutustuttaminen saattaa taas tuntua pakolta. Kuinka siis tästä tutustuttamisesta voisi tehdä sellaista, että se tuntuu kaikista nuorista vapaaehtoiselta? Tässä toimii hyvin esimerkiksi koko Nuorten Taidetyöpajan yhteiset aamunavaukset, mutta voisi miettiä, että näitä aamunavauksiakin voisi viedä hieman tutustuttavampaan suuntaan. Työpajoilla on myös kahvitaukoja, jolloin useiden työpajojen nuoret ovat samassa tilassa, monesti keskenään ilman ohjaajia. Kuinka tällaista kahvitaukoa voisi käyttää tutustuttavana menetelmänä tehokkaammin?

6.6 Yksilö Starttipajaryhmässä

Miten Starttipajajakso sitten vaikutti yksilötasolla nuoriin? Miten Starttipaja tukee nuoria yksilöinä? Suurimman tuen yksittäiset nuoret saavat ennen kaikkea yksilökeskusteluiden kautta, joissa mietitään nuorten tulevaisuutta. Tärkeänä yksilöitä kehittävänä seikkana on kuitenkin vertaistuen saaminen ryhmältä. Se, että nuori kuulee toisilta nuorilta kuulumisia ja kokemuksia, saa nuoren tajuamaan, että ei ole elämäntilanteensa kanssa yksin. Nuoret tarvitsevat kuitenkin aikaa ja tilaa kertoa kuulumisistaan ja kokemuksistaan. Tässä hyvänä menetelmänä toimivat muun muassa kirjoitustuokiot. Kirjoitustuokioiden ohjaajana oli kuitenkin ulkopuolinen ohjaaja, joka saattaa vaikuttaa joidenkin nuorten kohdalla siihen, että omista asioista ei niin vapautuneesti halukaan kertoa.

Ohjaajien tuleminen läheiseksi ja luotettavaksi on mielestäni tärkeimpiä asioita starttivalmennuksessa, jolloin nuoret alkavat kertomaan itsestään, milloin oikean tien löytäminen nuorelle on helpompaa ja mahdollista. Oman kokemukseni mukaan yksi mielestäni tärkeimmistä työmenetelmistä etenkin Starttipajalla, jossa nuorelle voidaan antaa mahdollisuus kertoa kuulumisista muiden nuorten kuullen, ovat yhteiset aamukahvihetket. Aamuisin nuorilla on monesti mielessä asioita, joista olisi kiva jutella, mutta päivän aikana ne unohtuvat muun tekemisen sekaan. Näissä aamukahvihetkissä ohjaajalla on myös suuri vastuu johdatella keskustelua oikeaan suuntaan ja antaa rakentavaa palautetta yksilöille ja koko ryhmälle. Tällaiset aamukahvihetket eivät kuitenkaan Nuorten Taidetyöpajalla olleet mahdollisia kahvinjuontitilan rajoitteiden vuoksi, eli kahvia ei saanut viedä oman työpajan tilaan.

6.7 Starttipajan ryhmäprosessin onnistuminen

Tässä vaiheessa olen avannut Nuorten Taidetyöpajan Starttipajan ryhmäprosessin ja tehnyt suuren määrän huomioita ja tulkintoja ryhmän jäsenistä ja ryhmän muodostumisen etenemisestä. Vaikka mukana on paljon huomioita, joita olen pohtinut hieman kriittiseen sävyyn, on lopputulos kuitenkin se, että Starttipajaryhmän ryhmäytyminen tapahtui todella hyvin. Ryhmän jäsenet löysivät kaikki omat paikkansa ryhmästä ja vaikka yhden ryhmän jäsenen hieman syrjään jääminen tapahtuikin, ei se kuitenkaan

rikkonut ryhmää ja muut jäsenet sopeutuivat tähän. Näin ollen myös hieman syrjään jäänyt nuori kuului osaksi ryhmää ja ryhmä oli yksi kokonaisuus. Vaikka ryhmässä tapahtui joitakin konflikteja, saatiin ne ohjaajien oikeanlaisen toiminnan johdosta selvitettyä ja käännettyä positiiviseksi lopputulokseksi. Se, tuleeko ryhmä etenemään vielä muodostumisen vaiheissa eteenpäin jää arvailujen varaan. Sarin kohdalla oli ohjaajien kesken pohdintaa siitä, jatkaako hän Starttipajalla loppuun asti. Jos Sari ei ole jäänyt työpajalta pois, veikkaan, että ryhmässä on voinut tapahtua jonkinlainen dramaattinen käänne, jonka vuoksi hänestä on tullut osa jompaakumpaa pienempää ryhmää, todennäköisesti Marin, Emmin, Jannen ja Mikan ryhmää. Ilman tällaista käännettä Sari tulee lähentymään koko ryhmää, mutta ei tule pääsemään henkilökohtaiseen yhteyteen kenenkään ryhmän jäsenen kanssa.

7 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI

Opinnäytetyöni tekeminen alkoi hyvin nopeasti, enkä sen tekemiseen ehtinyt juurikaan valmistautua. Palaverissa, jossa sovin opinnäytetyöni aiheesta päätimme, että aloitan aineistonkeruun heti seuraavan viikon maanantaina, minkä vuoksi minulle jäi vain muutama päivä aikaa yrittää etsiä ja lukea teoriaa ryhmäytymisestä ja ryhmädynamiikasta. Kiireisen elämäntilanteeni vuoksi myös ensimmäiset viikot aineistoa kerätessä menivät aikaisemmin oppimallani teoriapohjalla. Aineistonkeruun aloitin siis hyvin ohuella tiedolla siitä, minkälaisia seikkoja minun pitäisi ryhmästä huomioida ja minkälaisia asioita kirjoittaa muistiin. Ryhmän havainnointi kuitenkin sujui suhteellisen hyvin, sillä olin työssäni edellisen kahdeksan kuukauden ajan havainnoinut pienryhmää ja yksittäisiä jäseniä ja tehnyt päivittäisiä muistiinpanoja ryhmän ja yksilöiden käyttäytymisestä. Jälkeenpäin ajatellen paremmasta teoriapohjasta olisi kuitenkin jonkinlaista hyötyä ollut havainnointia tehdessä.

Yksi hankalimpia osioita opinnäytetyön tekemisessä oli teorian rajaaminen. Se kuinka paljon haluan syventyä tässä opinnäytetyössä teoriaosuuteen, oli hyvin vaikea miettiä, sillä mitä enemmän teoriaa luki, sitä enemmän siitä syntyi ajatuksia, joita olisi halunnut kirjoittaa. Tämä aiheutti jatkuvasti halua syventyä ryhmäteoriaan yhä enemmän ja enemmän, mutta jonkinlainen raja-asian suhteen oli tehtävä. Teorian

osalta opinnäytetyöni jäi myös hieman vajaaksi, mikä johtui lähinnä kiireisestä aikataulusta.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Starttipajan nuorten ryhmäprosessia. Ryhmäprosessin avaamisessa onnistuin mielestäni hyvin antaen Nuorten Taidetyöpajalle tietoa siitä, mitä kaikkea Starttipaja on antanut nuorille. Ryhmäprosessin ohessa olen arvioinut Starttipajan menetelmien vaikutuksia ryhmäprosessiin, minkä tarkoituksena on ollut antaa uusia ajatuksia ja kehitysideoita Starttipajan ohjaajille. Siihen onko Nuorten Taidetyöpajan Starttipaja esimerkiksi Valtakunnallisen työpajayhdistyksen (TPY) starttivalmennuksen mukainen, en halua tässä opinnäytetyössä ottaa kantaa. Nuorten Taidetyöpajan Starttipaja toimii mielestäni hyvin juuri siinä tarkoituksessaan mihin se on luotu.

Tämän opinnäytetyön aihealue oli hyvin tarkasti rajattu, mikä johtui suurimmaksi osaksi hyvin kireästä aikataulusta. Rajauksesta huolimatta tutkimus antoi mielestäni paljon hyvää tietoa Starttipajaryhmästä ja sen ryhmäytymisestä, josta toivottavasti tulee olemaan mahdollisimman paljon hyötyä Nuorten Taidetyöpajalle ja mahdollisesti muille työpajoilla toimiville ohjaajille.

LÄHTEET

- Alanen, Olli & Kainulainen, Sakari & Saari, Juho 2014. Vamos tekee vaikutuksen. Vamos-nuorten hyvinvointikokemukset ja tulevaisuuden odotukset. Raportti. Helsinki: Helsingin Diakonissalaitos.
- Hilpinen, Kari & Huuromonen, Soile & Kiviranta, Jari & Välimaa, Anne (toim.) 2012. Startti parempaan elämään. Starttivalmennuksen perusteet. Helsinki: Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. painos. Helsinki: Tammi.
- Hämäläinen, Tuija & Palo, Susanna 2014. Työpajapedagogiikka. Valmennuksen pedagogisia lähtökohtia työpajalla. Helsinki: Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.
- Kauppila, Reijo A. 2006. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kautto, Tuija & Lehtipää Kirsi 2014. Mikä ihmeen taidetyöpaja? Jyväskylä: Voimalaitos – Nuorten Taitopajat -hanke.
- Kopakkala, Aku 2005. Porukka, jengi, tiimi. Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita.
- Lundbom, Pia & Herranen, Jatta (toim.) 2011. Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteitä. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Mikkonen, Irja 2011. Vertaistuki osana sosiaalista vahvistamista. Teoksessa Lundbom, Pia & Herranen, Jatta (toim.) Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteitä. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Niemistö, Raimo. Ryhmän luovuus ja kehitysehdot. 5. uud. painos. Helsinki: Palmenia-kustannus.
- Nuorisolaki (27.1.2006/72).
- Pennington, Ronald C. 2005. Pienryhmän sosiaalipsykologia. Suom. Marja Ahokas. Helsinki: Gaudeamus.
- Pietikäinen, Reetta 2012. Kipinöitä muutokseen ja eväitä eteenpäin. Nuotta-valmennuksen itsearviointi: näkemyksiä toiminnan merkityksistä ja tarvittavista kehittämisen suunnista. Viitattu 23.10.2014. <http://www.snk.fi/binary/file/-/id/14/fid/259/>
- Raina, Liisa & Haapaniemi, Rauno 2005. Yksilöt yhdessä. Kasvatus ja persoonan laatu. Helsinki: Arator.
- Shaw, Marvin E. 1981. Group dynamics. The psychology of small group behavior. 3. painos. Yhdysvallat: McGraw-Hill Book Company.
- Vamos 2014. Helsingin Diakonissalaitos. Viitattu 20.11.2014. <http://www.vamosnuoret.fi/>
- Vuorenmaa, Helena 2012. Alkusanat. Teoksessa Pietikäinen, Reetta 2012. Kipinöitä muutokseen ja eväitä eteenpäin. Nuotta-valmennuksen itsearviointi: näkemyksiä toiminnan merkityksistä ja tarvittavista kehittämisen suunnista. Viitattu 23.10.2014. <http://www.snk.fi/binary/file/-/id/14/fid/259/>

LIITTEET

Haastattelurungot (LIITE 1)

Haastattelu 1:

1. Miltä ryhmä sinun mielestä tuntuu?
2. Kenen kanssa olet tutustunut parhaiten? Entä huonoiten?
3. Minkälainen mielestäsi olet tässä ryhmässä?

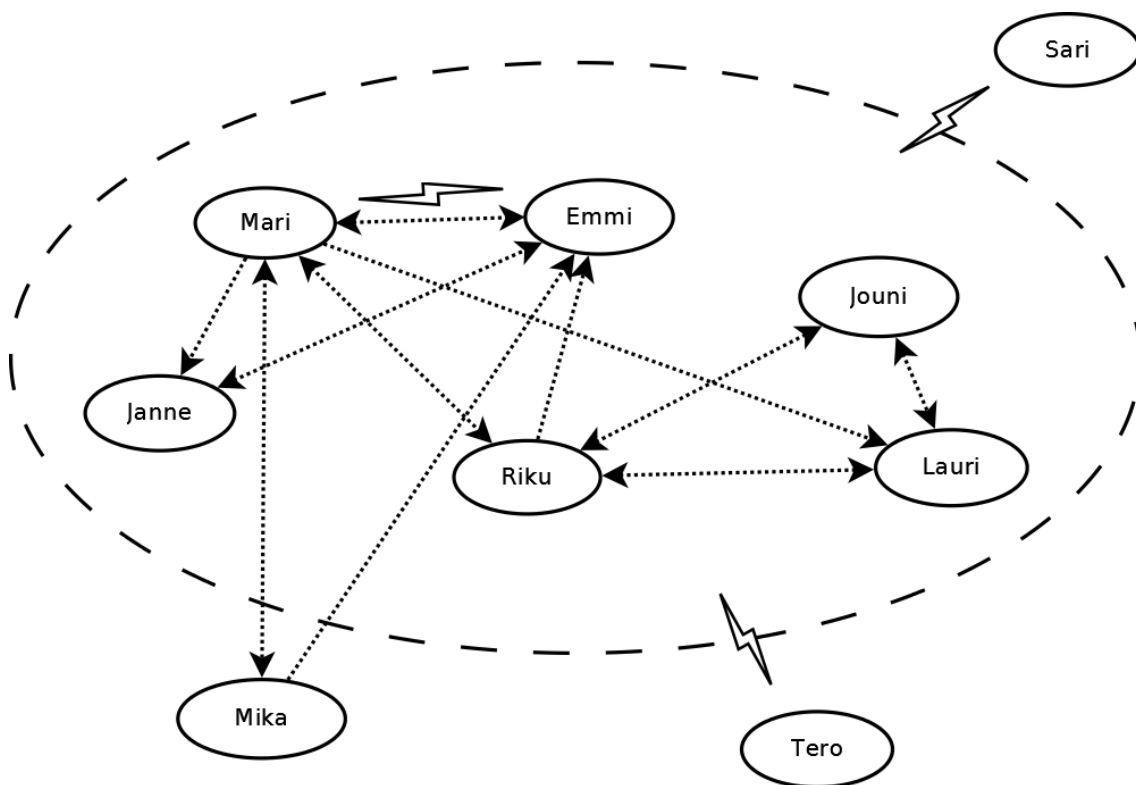
Haastattelu 2:

1. Viime viikolla kun oltiin Marttisessa niin mikä on fiilis Marttisen Nuotasta?
Mikä oli parasta?
2. Tällä viikolla ollaan juteltu vähän luottamuksesta, niin keneen luotat eniten? Entä vähiten?
3. Onko ryhmässä joku jonka kanssa et tule toimeen? Miksi?
4. Keneen haluaisit tutustua paremmin?
5. Eilen ryhmään tuli mukaan uusi pajalainen. Minkälaisia ajatuksia tämä herätti?

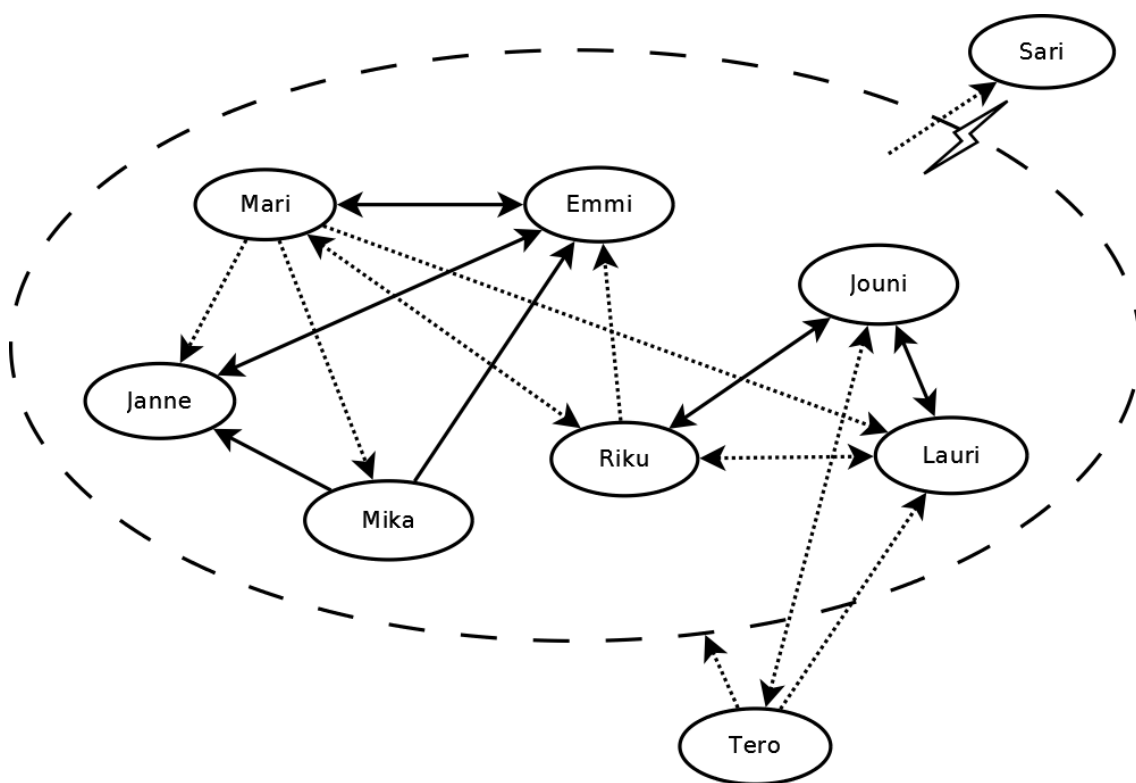
Haastattelu 3:

1. Onko käsite rooli tuttu sinulle?
2. Minkälainen rooli sinulla on mielestäsi tässä ryhmässä?
3. Minkälaisia rooleja muilla ryhmäläisillä on sinun mielestäsi?

Sosiogrammit (LIITE 2)

Kuva 2, Lähtötilanne

Kuva 3, Ensimmäisen viikon jälkeinen tilanne

